

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Sociální podnikání
Diplomová práce

2024

Tomáš Cimburek

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Tomáš Cimburek**
Osobní číslo: **E22514**
Studijní program: **N0413A050009 Ekonomika a management**
Specializace: **Ekonomika a management podniku**
Téma práce: **Sociální podnikání**
Zadávající katedra: **Ústav ekonomických věd**

Zásady pro vypracování

Cílem práce je zhodnotit situaci v oblasti sociálního podnikání, analyzovat ekonomickou situaci vybraného podniku a zhodnotit dopady jejich působení na místní ekonomiku.

Osnova

- Charakteristika sociální ekonomiky jako součásti národního hospodářství.
- Sociální podnikání a zhodnocení jeho specifík.
- Charakteristika vybraného podniku.
- Analýza aktivit zkoumaného podniku.
- Zhodnocení přínosů a negativ sociálního podnikání pro podnik a jeho okolí.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 50 stran**
Rozsah grafických prací: **-**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

CASTLES, F. G. The Oxford Handbook of the Welfare State. Oxford: Oxford University Press, part II, VII, VIII, 2012. ISBN: 978-01-9965-051-4
DOHNALOVÁ, M. Sociální ekonomika, sociální podnikání. Podnikání pro každého. Praha: Wolters Kluwer, 2013. ISBN: 978-80-7357-269-3
DVOŘÁK, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek I. Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN: 978-80-7598-656-6
HAMERNÍKOVÁ, B. a kol. Veřejné finance. Praha: Wolters Kluwer, 2010. ISBN: 978-80-7357-497-0
ZUZAŇÁK, A. Podnikání včera, dnes a zítra. Praha: Leges, 2022. ISBN: 978-80-7502-457-2

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Martin Sobotka, Ph.D.**
Ústav ekonomických věd

Datum zadání diplomové práce: **1. září 2023**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2024**

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D. v.r.
děkan

L.S.

doc. Ing. et Ing. Renáta Myšková, Ph.D. v.r.
garant studijního programu

V Pardubicích dne 1. září 2023

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Tomáš Cimburek**
Osobní číslo: **E22514**
Studijní program: **N0413A050009 Ekonomika a management**
Specializace: **Ekonomika a management podniku**
Téma práce: **Sociální podnikání**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

Zásady pro vypracování

Cílem práce je zhodnotit situaci v oblasti sociálního podnikání, analyzovat ekonomickou situaci vybraného podniku a zhodnotit dopady jejich působení na místní ekonomiku.

Osnova

- Charakteristika sociální ekonomiky jako součásti národního hospodářství.
- Sociální podnikání a zhodnocení jeho specifík.
- Charakteristika vybraného podniku.
- Analýza aktivit zkoumaného podniku.
- Zhodnocení přínosů a negativ sociálního podnikání pro podnik a jeho okolí.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 50 stran**
Rozsah grafických prací: **-**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

CASTLES, F. G. The Oxford Handbook of the Welfare State. Oxford: Oxford University Press, part II, VII, VIII, 2012. ISBN: 978-01-9965-051-4
DOHNALOVÁ, M. Sociální ekonomika, sociální podnikání. Podnikání pro každého. Praha: Wolters Kluwer, 2013. ISBN: 978-80-7357-269-3
DVORÁK, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek I. Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN: 978-80-7598-656-6
HAMERNÍKOVÁ, B. a kol. Veřejné finance. Praha: Wolters Kluwer, 2010. ISBN: 978-80-7357-497-0
ZUZÁŇÁK, A. Podnikání včera, dnes a zítra. Praha: Leges, 2022. ISBN: 978-80-7502-457-2

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.**
Ústav ekonomických věd

Datum zadání diplomové práce: **1. března 2024**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2024**

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D. v.r.
děkan

L.S.

doc. Ing. et Ing. Renáta Myšková, Ph.D. v.r.
garant studijního programu

V Pardubicích dne 1. března 2024

Prohlašuji:

Práci s názvem „Sociální podnikání“ jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 25.4. 2024

Tomáš Cimburek v.r.

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych poděkovat doc. Ing. Jolaně Volejníkové, Ph.D. za veškerou ochotu, rady a připomínky při psaní této diplomové práce. Dále bych chtěl poděkovat vedení sociálního podniku Květná zahrada,z.ú. za veškerý poskytnutý materiál potřebný pro analýzu tohoto podniku. Nakonec bych poděkoval i rodině, která mě podporovala po celou dobu magisterského studia i během psaní této práce.

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá sociálním podnikáním v České republice. Popisuje jeho podstatu a základní pojmy s ním spojené. Popisuje jednotlivé formy sociálního podnikání a s ním spojené výhody a nevýhody. Hlavním cílem práce je posoudit ekonomickou stránku určitého vybraného sociálního podniku a zjistit jaký má vliv na okolí.

KLÍČOVÁ SLOVA

Sociální ekonomika, sociální podnikání, sociální podnik, znevýhodněné osoby

TITLE

Social business

ANNOTATION

The diploma thesis deals with social entrepreneurship in the Czech Republic. It describes its essence and the basic terms associated with it. It describes individual forms of social business and the advantages and disadvantages associated with it. The main goal of the work is to assess the economic side of a certain selected social enterprise and to find out what effect it has on the surroundings.

KEYWORDS

Social economy, social business, social enterprise, disadvantaged people

Obsah

Úvod.....	13
1. Charakteristika sociální ekonomiky.....	15
1.1. Sociální ekonomika.....	15
1.2. Historie sociální ekonomiky	16
1.3. Sociální podnikání v České republice	17
1.4. Sociální podnikání ve světě.....	20
1.4.1. Evropa.....	20
1.4.2. Spojené státy americké	21
1.4.3. Čína.....	21
1.4.4. Rozvojové země.....	22
2. Sociální podnikání	22
2.1. Výhody a nevýhody sociálního podnikání.....	23
2.1.1. Výhody.....	23
2.1.2. Nevýhody.....	25
2.2. Sociální podnik.....	26
2.3. Právní forma sociálního podniku	27
2.3.1. Společnost s ručením omezeným.....	28
2.3.2. Obecně prospěšná společnost	28
2.3.3. Spolek	28
2.3.4. Ústav	29
2.3.5. Sociální družstvo.....	29
2.3.6. Osoba samostatně výdělečně činná.....	29
2.3.7. Církevní společnosti	29
2.4. Počty provozů a oblasti podnikání v České republice	30
2.5. Identifikátor.....	32
2.5.1. Sociální princip	33
2.5.2. Ekonomický princip.....	33
2.5.3. Enviromentální princip	33
2.5.4. Místní princip.....	34
2.6. Zaměstnanci sociálních podniků.....	34
2.6.1. Znevýhodněné skupiny osob	34
2.6.2. Podpora zdravotně postižených osob.....	36
2.6.3. Podpora na trhu práce	36
2.7. Finanční prostředky pro sociální podnikání.....	37

2.7.1.	Vlastní zdroje	37
2.7.2.	Půjčky a úvěry	37
2.7.3.	Granty	38
2.7.4.	Příspěvky ze zákona o zaměstnanosti	38
2.7.5.	Dárci a sponzoři	38
3.	Charakteristika vybraného podniku	39
3.1.	Popis podniku	39
3.2.	Historie podniku	40
3.3.	Činnost v oblasti sociálně – právní ochrany dětí	40
3.4.	Činnost v oblasti služeb výchovné péče	41
3.5.	Činnost v oblasti sociálního podnikání a zaměstnání	41
3.6.	Poslání	43
3.7.	Cíle poskytovaných sociálních služeb	43
3.7.1.	Osamostatnění	43
3.7.2.	Pracovní návyky	43
3.7.3.	Vzdělání	43
3.7.4.	Schopnost orientovat se na úřadech	44
3.8.	Základní zásady sociálních služeb	44
3.9.	Osoby v podniku	44
3.10.	Základní poskytované činnosti	45
3.10.1.	Poskytnutí ubytování	45
3.10.2.	Kontakt se společenským prostředím	45
3.10.3.	Sociálně terapeutické činnosti	45
3.10.4.	Pomoc při uplatňování práv	46
3.11.	Sociální principy podniku	46
3.11.1.	Sociální princip	46
3.11.2.	Ekonomický princip	46
3.11.3.	Enviromentální princip	47
3.11.4.	Místní prospěch	47
4.	Analýza aktivit podniku	47
4.1.	Výnosy a náklady hospodářských činností	48
4.1.1.	Farma	48
4.1.2.	Kiosek	49
4.1.3.	Sýrárna	51
4.1.4.	Zpracovna ovoce	52

4.1.5. Kuchyň.....	54
4.1.6. Ubytování.....	55
4.2. Dotace a dary.....	58
4.3. Výnosy a náklady celkem	60
4.3.1. Výnosy	60
4.3.2. Náklady.....	61
4.3.3. Zisk podniku	62
5. Zhodnocení přínosů a negativ Květné zahrady.....	63
5.1. SWOT analýza podniku	63
5.2. Dopad působení podniku na místní ekonomiku.....	64
Závěr	65
Seznam použité literatury	68

Seznam obrázků a tabulek

Obrázek 1: Zastoupení právních forem všech sociálních podniků v ČR za rok 2022.....	27
Obrázek 2: Přehled počtů provozů sociálních podniků v ČR v číslech a procentech	31
Obrázek 3: Přehled cílových skupin zaměstnanců sociálních podniků v ČR.....	35
Obrázek 4: Přehled zaměstnaných pracovníků v ČR podle typu zdravotního postižení	36
Obrázek 5: Přehled výrobků podniku Květná zahrada z oblasti zpracovny ovoce	40
Obrázek 6: Grafické znázornění finanční situace oblasti farma	49
Obrázek 7: Farma Květné zahrady	49
Obrázek 8: Grafické znázornění finanční situace oblasti kiosky.....	50
Obrázek 9: Grafické znázornění finanční situace oblasti sýrárna.....	52
Obrázek 10: Produkty Květné zahrady z oblasti sýrárna.....	52
Obrázek 11: Grafické znázornění finanční situace oblasti zpracovny ovoce	53
Obrázek 12: Grafické znázornění finanční situace oblasti kuchyň.....	55
Obrázek 13: Grafické znázornění finanční situace oblasti ubytování	56
Obrázek 14: Ubytování Květné zahrady	56
Obrázek 15: Grafické znázornění finanční situace všech hospodářských činností	57
Obrázek 16: Probíhající projekt rozšíření sýrárny podniku Květná zahrada.....	60
Obrázek 17: Grafické znázornění celkových výnosů podniku za jednotlivé roky	61
Obrázek 18: Grafické znázornění celkových nákladů podniku za jednotlivé roky	62
Tabulka 1: Přehled výhod a nevýhod jednotlivých právních forem sociálního podnikání.....	30
Tabulka 2: Přehled počtů provozoven sociálního podnikání v ČR z různých oblastí	32
Tabulka 3: Přehled výnosů a nákladů oblasti farma v letech 2018-2022	48
Tabulka 4: Přehled výnosů a nákladů oblasti kiosky v letech 2018-2022	50
Tabulka 5: Přehled výnosů a nákladů oblasti sýrárna v letech 2018-2022	51
Tabulka 6: Přehled výnosů a nákladů oblasti zpracovny ovoce v letech 2018-2022.....	53
Tabulka 7: Přehled výnosů a nákladů oblasti kuchyň v letech 2018-2022	54
Tabulka 8: Přehled výnosů a nákladů oblasti ubytování v letech 2018-2022.....	55
Tabulka 9: Přehled zisku/ztráty všech hospodářských aktivit za jednotlivé roky	57
Tabulka 10: Výsledovka hospodářských činností Květné zahrady za rok 2018.....	58
Tabulka 11: Přehled všech dotací, darů a grantů podniku za jednotlivé roky	58
Tabulka 12: Přehled výnosů všech činností podniku za jednotlivé roky	60
Tabulka 13: Přehled nákladů všech činností podniku za jednotlivé roky.....	61
Tabulka 14: Přehled konečné finanční situace podniku za jednotlivé roky.....	62
Tabulka 15: SWOT analýza podniku Květná zahrada.....	63

Úvod

Dovolím si říci, že sociální podnikání v České republice není zas až tak dlouho známý pojem. Začátkem 20. století se znaky sociálního podnikání v nově vzniklé Československé republice začínají sice rozvíjet, formuje se jeho podoba, posiluje význam, ale zejména po druhé světové válce s nástupem komunistického režimu dochází k jeho výraznému útlumu. Sociální význam je potlačen, cílová skupina lidí, pro které by byla jistě forma počínajícího sociálního podnikání přínosem, jako by „neexistovala“.

Výrazná změna nastala po roce 1989, kdy se začínají prvky sociálního podnikání opět dostávat do popředí, toto je posíleno bohužel i zjištěním, že i u nás jsou zdravotně znevýhodněné skupiny obyvatel a s uvolněním životního stylu se formují i skupiny obyvatel se sociálním znevýhodněním. Zejména poslední desetiletí nabývá sociální podnikání výrazného rozvoje nejen v České republice, ale téměř po celém světě. Přes svůj výrazný posun do povědomí nás občanů, není všeobecná informovanost o problematice sociálního podnikání tak velká, jak by si možná zasloužila. Činnost sociálních podniků významně napomáhá k rozvoji environmentálního a lokálního prospěchu. Svou nejvýznamnější úlohu sociální podniky hrají v oblasti zaměstnávání osob se zdravotním, ale i sociálním znevýhodněním.

Z tohoto důvodu jsem využil možnost se tímto způsobem o dané problematice více dozvědět. Možná provést i malou osvětu o stavu sociálního podnikání v České republice a okrajově i ve světě. Cílem mé diplomové práce proto bude zhodnotit situaci v oblasti sociálního podnikání ve vztahu k sociální ekonomice jako součástí národního hospodářství, zmapovat počátky jeho vzniku a rozvoje u nás i ve světě. Stručně charakterizovat principy sociálního podnikání, výhody a nevýhody sociálního podnikání ve vztahu k podniku samotnému, ale i ve vztahu ke svému okolí. Krátce rozebrat jednotlivé právní formy sociálního podnikání, zdroje finančních prostředků pro provozování sociálního podnikání a hlavně charakterizovat cílové znevýhodněné skupiny obyvatel, na které je toto podnikání zaměřeno. Charakterizovat přínos zaměstnávání těchto zdravotně a sociálně znevýhodněných skupin obyvatel pro ně samotné v podpoře zapojení na trhu práce, ale také pro stát v oblasti snižování nezaměstnanosti, které má i nezanedbatelný vliv na rozpočet státu v podobě poklesu vyplácených sociálních dávek a posílení daňových příjmů státu.

V první části diplomové práce nabyté znalosti se pokusím uplatnit v části druhé, kde se budu podrobněji zabývat konkrétním sociálním podnikem z mého okolí. Jedná se o ústav Květná

zahrada, který se od svého vzniku primárně zaměřuje na poskytování sociálních služeb v oblastech výchovné péče, podpory rodin, škol a sociální integrace pro mladistvé a dospělé osoby ve věku do 26 let s převažujícím sociálním znevýhodněním. Oblast sociální podnikání využívá jednak pro získávání části svých finančních prostředků právě pro již uvedené poskytované sociální služby, ale současně si tím vytváří pracovní místa, ubytovací možnosti, které slouží jako prostředek samotné podpory těchto osob. Na základě získaných informací a poskytnutých podkladů se zaměřím na zhodnocení ekonomických výsledků hlavních hospodářských činností sociálního podnikání ústavu Květná zahrada za zvolené období. Závěrem posoudím dopad a přínos tohoto podnikání na jeho aktivity primární, které jsou poskytování sociálních služeb pro znevýhodněné osoby ze svého blízkého okolí, zaměřené na podporu snižování nezaměstnanosti, kriminality a zejména podporu integrace mladých lidí do společnosti. Dle získaných poznatků se pokusím navrhnout doporučení pro další rozvoj tohoto podniku.

1. Charakteristika sociální ekonomiky

Pojem sociální ekonomika se obvykle udává na základě subjektů do ní patřících. Jsou celkem dva přístupy, které tyto subjekty vymezují. První přístup je institucionální a druhý normativní. První zmíněný přístup, a to institucionální vymezuje sociální ekonomiku především na základě právních norem. Základními instrumenty sociální ekonomiky mohou být různá družstva nebo nadace. Řadí se mezi ně také veřejně prospěšné společnosti. Nakonec se nesmí zapomenout na samotné sociální podniky. Normativní je druhý přístup, který všechny sociálně založené subjekty popisuje podle stejných principů. Existují dvě mezinárodní společnosti, které všechny sociální subjekty popisují podle obou výše zmíněných přístupů. Jedná se o společnost EMES, což je v překladu síť vědeckých institucí pro studium sociální ekonomiky v Evropě. Druhá společnost, která se zabývá sociální ekonomikou je společnost CIREC. Tato společnost se zabývá výzkumem veřejné sociální ekonomiky. (Dohnalová, 2013).

1.1. Sociální ekonomika

Sociální ekonomika je pojem označující ekonomické aktivity, které vykonávají sociální podniky. Z akčního plánu sociální ekonomiky pro rok 2021 se může vyčíst, že sociální ekonomika je v současnosti naprosto nezbytná. Samotná sociální ekonomika odpovídá na současné globální výzvy, a to především v oblasti životního prostředí a oblasti společnosti. Pokud se nebudou zohledňovat kolektivní zájmy jednotlivců, potom nebude schopen finanční trh včas efektivně reagovat. Vzhledem k tomu, jaké změny nastávají v současné době v ekonomickém světě včetně různých druhů krizí, je vyžádána transformace systému cílená k sociální soudržnosti, zaměstnání v sociální ekonomice nebo inovacím. Sociální ekonomika může být partnerem z hlediska strategie pro veřejný sektor. Působí na místní, regionální ale i národní úrovni především pro rozvoj veřejně prospěšných služeb a také rozvoj ekonomických subjektů. Sociální ekonomika se dělí celkem na dva teoretické přístupy, a to právně-institucionální a normativní. Právně-institucionální přístup bere sociální ekonomiku jako soubor různých subjektů obsahujících určitou právní formu. Tento přístup také konkrétně vyjmenovává, kterých právních forem mohou nabývat sociální podniky. V českém kontextu jsou právními formami obecně prospěšné organizace, ústavy, spolky, nadační fondy, nadace, církevní organizace, společnosti s ručením omezeným a osoby samostatně výdělečně činné. Naopak normativní přístup se vyhýbá omezování pouze na výčet právních forem sociální ekonomiky. Tvrdí, že sociální ekonomiku tvoří různé subjekty, které naplňují znaky charty

sociální ekonomiky, nebo v druhém případě mají formu odpovědí charakteristik podle EMES(Dohnalová, 2016).

Společnost SocialEconomy Europe¹³ vydala chartu sociální ekonomiky definovanou těmito znaky:

- „*Nadřazenost jednotlivce a sociálních cílů nad kapitálem,*
- *dobrovolné a otevřené členství,*
- *demokratická kontrola ze strany členů (netýká se nadací, jelikož nemají členy),*
- *spojení zájmů členů/uživatelů a/nebo všeobecného zájmu,*
- *ochrana a uplatňování zásad solidarity a odpovědnosti,*
- *samostatné hospodaření a nezávislost na orgánech veřejné moci,*
- *většina přebytků je využívána pro účely cílů udržitelného rozvoje, služeb,*

kteřé jsou předmětem zájmů členů, nebo obecného zájmu“ (Evropský hospodářský a sociální výbor, 2017).

1.2. Historie sociální ekonomiky

Sociální ekonomika byla dříve jednou velkou neznámou. Objevovali se určité prvky sociální ekonomiky, ovšem aktivní řešení sociálních a ekonomických problémů vyvrcholilo až na konci 20. století. Každý národ dokázal definovat sociální ekonomiku zcela odlišně. Právě proto se celkový vývoj v každé zemi značně lišil. Některá země začala se sociální ekonomikou dříve, jiná později. První známky o sociální ekonomice pocházely z Francie, kde se jejím vznikem proslavil Charles Dunoyer. Právě tento Francouz napsal vůbec první knihu zabývající se sociální ekonomikou, kde popisoval veškeré svoje poznatky. Nahlížel na sociální ekonomiku několika pohledy a do tohoto díla se mohl zakomponovat každý ekonomický počín, který obsahoval nějaký sociální charakter.

V této době se jako sociální podnik dala považovat různá prospěšná sdružení nebo družstva, které vykonávali zemědělskou, řemeslnou nebo výrobní činnost. Právě tato družstva cílila na znevýhodněné pracovníky a snažila se tak o snížení negativních dopadů průmyslu. Soukromý sektor měl velkou konkurenci, protože velká část obyvatel pracovala právě v těchto

družstvech. V době hospodářské krize tak jejich význam skokově vzrostl, ale samotná válka tento rozvoj utlumila. V západní Evropě se nejvíce vyskytoval tržní sektor, ale východní Evropu ovlivnilo komplexní centrální řízení.

Principy moderního pojetí sociální ekonomiky se začali utvářet až ke konci 20. století. Prvním krokem k tomu bylo sepsání Charty sociální ekonomiky ve Francii. Vytvořila ji Národní rada a byla určena pro budování vztahů mezi společnostmi, družstvy a asociacemi. Charta sociální ekonomiku popisovala jako demokratické organizace, které se vyznačují specifickým rozdělením zisků. Charta také podporovala zlepšení služeb zaměstnanců. Je také odkazem evropských tradic podpůrných aktivit a vyznačuje solidaritu, kterou nelze vyloučit s podnikatelským duchem a především snahou do ekonomiky zapojit problémy se sociálním tématem.

Charta obsahuje hodnoty sociální ekonomiky, kde můžeme definovat několik principů. Prvním je demokratický princip, který udává, že jeden člověk má právě jeden hlas. Poté Charta obsahuje princip svobody, kde má každý člen svobodnou volbu se zapojit. Dalším principem je vzdělávání a informovanost. Každý člen organizace má právo na rozvoj. Posledním principem je právo pozitivního přebytku, který má za úkol sloužit společným zájmům společnosti, nikoli pro osobní zisk. V sociální a ekonomické oblasti jsou sociální podniky nesmírně důležité pro politiku nezaměstnanosti.

Francie byla roku 1981 první zemí, která sociální ekonomiku zařadila do své legislativy. Další země, která Francii následovala, byla právě Itálie v roce 1991. Ta přijala nový zákon č.381/1991, který určoval speciální status sociálním družstvům. Zákon spočíval v tom, že společnost by měla mít z družstva veškerý užitek.

Jedná se především o znevýhodněné občany, kteří v družstvu nemají členství. Družstva měli původně sloužit k nahrazení veřejných služeb chybějících ve společnosti. S ubíhajícím časem se význam sociální ekonomiky výrazně změnil a zaměřil se především na řešení různých společenských problémů (Dohnalová, 2009).

1.3. Sociální podnikání v České republice

Cílem této kapitoly bude nastínit, jak se sociální podnikání vyvíjí v České republice. Celý vývoj sociálního podnikání lze zařadit do dvou etap. První etapa se promítla do začátku 19. století, ale druhá etapa navázala až koncem 20. století. Pro většinu lidí bylo sociální podnikání

úplně novou věcí v životě, kterou vnímali stejně jako celkové podmínky ve společnosti. Právě proto tyto sociální výpomoci se výrazně rozrostli v České republice začátkem první etapy. Ke konci 19. století byly veškeré teoretické myšlenky převedeny do praxe a začaly vznikat různé ekonomické organizace. Poté se ve městech v 60. letech 19. století začala zakládat výrobní a spotřební družstva. V té době působil český národohospodář František Ladislav Chleborád, který měl velký vliv právě na tyto družstva. Jeho úkolem bylo každému dopřát kvalitní vzdělání. Vůbec nejvyšší stupeň pomoci proběhl hned po první světové válce. (Němcová, 2001). Dále nastal velký růst spolků orientovaných především na sport a humanitní vědy. Veškeré finance spolků řešili právě jejich členové. Stejně jako v dnešní době tak i tehdy některé příjmy tvořili zisky z různých kulturních akcí (Lašťovka, 1998). Hned po druhé světové válce zasáhla komunistická strana a mnoho živnostníků bylo nuceno svou činnost ukončit. Byla zavedena přísná kontrola všech existujících spolků a právě na tuto kontrolu dohlížel akční výbor. (Kolektiv autorů, 2002). V tomto období se také ve velkém rušila družstva, ale nově začala vznikat Jednotná zemědělská družstva. Následně i spotřební družstva nahradila zcela nová družstva s názvem Jednota. V té době byl z hlediska výroby praktikován přísný režim a každý výrobce mohl vyrábět jen ty výrobky, které jim stát povolil. (Němcová, 2001).

Následoval rok 1989, kdy se začaly výrazně vyvíjet služby a tím se postupně vyvinulo sociální podnikání. Tento rozvoj pocítila nejen Česká republika, ale i celá Evropa. Dva odborníci z hlediska sociální ekonomie uvedli problémy, které zabraňovaly zavedení sociální ekonomiky v zemích Evropy. Jmenovali se Jacques Defourny a Carlo Borzaga a jednalo se o tyto problémy:

„ • vládní politika spoléhá na sílu volného trhu a podceňuje hodnotu alternativních organizací a podniků zejména v podmínkách místního rozvoje

• nedůvěra v družstva a spolky je v mnoha zemích zapříčiněna negativním vnímáním družstev - i těch, která vznikla před érou komunismu - jako organizací spojenými s předchozím komunistickým režimem • vysoká závislost organizací v sociální oblasti na státu, nedostatečné ocenění role subjektů třetího sektoru jako alternativní možnosti

• v některých zemích jsou subjekty třetího sektoru závislé na zahraničních dárcovských agenturách - hlavně amerických nadacích - které je mnohdy využívají pro své vlastní účely a zásadně omezují jejich autonomii

- *i když subjekty třetího sektoru vznikají v občanské společnosti a za účelem plnění sociálního poslání, někdy své činnosti přizpůsobují možností získat finanční příležitosti*
- *nedostatky legislativního rámce regulujícího ekonomické aktivity subjektů třetího sektoru ve prospěch samofinancování*
- *všeobecný nedostatek důvěry v solidární jednání. Koncept solidarity je v první řadě vnímán jako vztah jednotlivce k přátelům a rodině; vidina ekonomické aktivity je spojena s vlastními cíli než s pozitivním přínosem pro celou společnost*
- *přetrvávající vliv politické kultury z předchozího režimu, ve kterém byly aktivity účastníků sociální ekonomiky limitovány jejich vlastními zájmy*
- *problém mobilizace zdrojů - lidských, finančních“ (Dohnalová, 2009, str. 32).*

Pro Českou republiku byl důležitý rok 2002 a to z důvodu konání Mezinárodní konference týkající se rozrůstání sociální ekonomiky. Tato konference se uskutečnila v Praze a cílem řešení byl problém nezaměstnanosti a celkový rozvoj sociální ekonomiky a s ním spojené podnikání. Od této události byl zvýšen zájem o sociální ekonomiku ze strany neziskových organizací, podnikatelů, ale také veřejnosti (Dohnalová, 2011). Organizace TESSEA se nejvíce zasloužila ohledně propagace sociální ekonomiky v České republice. TESSEA má za úkol spojovat všechny nadšence sociálního podnikání, kde se mezi nadšence považuje fyzická nebo právnická osoba, ale může se jednat i o veřejnost. Roku 2011 byl zaveden přehled o sociální ekonomice, který nesl název „Studie infrastruktury sociální ekonomiky v České republice“ (Bednaříková, 2011). Mezi subjekty sociální ekonomiky v České republice můžeme zařadit neziskové organizace, družstva, církevní organizace nebo obecně prospěšné organizace. Dnešní sociální podnik je zcela rozdílný a lze ho charakterizovat jako zcela nový typ sociální ekonomiky. Z hlediska právního systému není pojem sociální ekonomika v České republice jasně definován. Sociální ekonomiku nejvíce propagují lidé, kteří o tomto tématu mají mnoho zkušeností a snaží se oslovit plošně co nejvíce lidí, tedy širokou veřejnost (Dohnalová, 2006).

1.4. Sociální podnikání ve světě

1.4.1. Evropa

Sociální podnikání se stalo nedílnou součástí mnoha států po celém světě. V každém státě k sociálnímu podnikání přistupují odlišně a to zejména kvůli rozdílné kultuře, tradicím, historii a mentalitě obyvatel dané země. Tyto rozdíly jsou velké i v jednotlivých státech Evropy. Například ve Velké Británii se bere více v potaz samotný sociální podnikatel, ale v jižní Evropě se zase nejvíce vyskytují sociální družstva. I když státy Evropy mají rozdílné názory, tak se nakonec shodly na společných znacích sociálního podniku (Francová, 2012). Každá evropská země má svá určitá pravidla a zákony a ty se vztahují také na chování sociálních podniků. Nejdříve byly uzavřeny právní předpisy na vnitrostátní úrovni o sociální ekonomice v roce 2011 ve Španělsku. Poté následovalo stejného roku Řecko, poté v roce 2013 Portugalsko. O rok později byly předpisy přijaty i ve Francii a v Rumunsku roku 2016 (EHSV, 2017). Ve Velké Británii zavedli nařízení, které tvrdí, že pokud podnik splní určité podmínky, tak mu bude přiřazen status sociálního podniku. Naopak ve Francii rozlišují dva typy sociálních podniků. Prvním typem je sdružení nebo družstvo a druhým typem je integrační sociální podnik. Například v Itálii se sociální podnikání využívá pouze ve formě družstev. Další zemí je Finsko, které dbá na přísná opatření při založení sociálního podniku. Dokonce ve Finsku byl roku 2003 vydán zákon, který udává podmínky splnění pro úspěšnou registraci sociálního podniku. Od roku 1995 jsou sociální podniky společensky založené také v Belgii, kde jsou taktéž regulované zákonem (MIAO, 2011).

Státem, který se zasloužil o největší rozvoj sociálního podnikání je právě Skotsko. Tento stát si sám zvolil strategii sociálního podnikání deset let dopředu. V Evropě se nachází přibližně 2 miliony podniků, které spadají do sociální ekonomiky. Poměrově se jedná o téměř 10 % všech podniků spadajících do Evropské unie a zaměstnávají okolo 11 milionů obyvatel. Do těchto podniků spadají jak malé, tak střední podniky s různými právními formami. Zaměření těchto podniků začíná od zemědělství přes bankovníctví až po chráněné dílny (EUROPEAN COMMISSION, 2018).

Samotná Evropa zaměstnává přibližně 19 milionů lidí v sociálních podnicích a právě necelých 14 milionů lidí je za práci placených. Byly objeveny překážky pro rozvoj sociální ekonomiky v Evropě. Tyto překážky identifikovala společnost CIRIEC a řadí se mezi ně špatná viditelnost a informovanost sociální ekonomiky. Poté se mezi překážky počítá vedení a státní správa. Nakonec to jsou překážky z hlediska financování nebo institucionální překážky. Jsou

země, kde se vyskytuje špatná informovanost sociální ekonomiky a jedná se především o východní země EU. To je důsledkem závislosti některých zemích na financích. Jedná se například o Polsko, Maďarsko nebo Českou republiku. S tím se také pojí špatná viditelnost sociální ekonomiky na veřejnosti. Chybí nejen ověřené statistiky a databáze o tomto druhu podnikání, ale také vzdělání v tomto oboru je nedostatečné. Jelikož ekonomika není pro státy politickou prioritou, tak v určitých zemích zcela chybí organizace, která by za tento druh podnikání nesla zodpovědnost. Legislativní změny jsou velkým problémem pro sociální podniky. Tyto legislativní změny mohou způsobit problémy stávajícím sociálním podnikům, ale také mohou negativně dopadat na vznik nových sociálních podniků (EHSV, 2017).

1.4.2. Spojené státy americké

Sociální ekonomika se přenesla i do USA, kde má dost veliký koncept. Na tento druh podnikání bylo nahlíženo jako na zefektivnění problému financování neziskových organizací, kterým odjakživa dělal problém získávat peněžní podporu od soukromých subjektů a vlády. Mezi sociální podniky v USA patří neziskové organizace, které se zabývají sociálně prospěšnými činnostmi, ale také obchodní ziskové podniky (MIAO, 2011). Pokud podnik v USA podniká jako soukromý subjekt a poskytuje zaměstnancům se sociálním znevýhodněním dočasné asistované zaměstnání, může obdržet určité daňové úlevy (Procházka, 2016). Při porovnání USA s Evropou lze konstatovat, že v některých věcech jsou si podobné, ale ve velké většině jsou rozdílné. Hlavním společným znakem pro USA a Evropu je snaha dosáhnout sociálních cílů. Rozdílem je především povaha nositele sociální změny ve společnosti. V USA jako nositel je převážně sociální podnikatel, který pracuje jako jednotlivec. Naopak v Evropě je to celá skupina. Mezi další rozdílný postoj patří využití finančních prostředků. V USA je sociální podnikání založeno na zdrojích tržních. Jedná se o zdroje, které společnost získá vlastní činností. Oproti tomu v Evropě se klade důraz také na zdroje netržní, které jsou nezbytné k budování stanovených sociálních cílů. Posledním velkým rozdílem je samotné řízení sociálních podniků. V evropských zemích převažuje řízení demokratické, ve kterém se hlasování účastní všichni zaměstnanci a každý má právě jeden hlas. V tomto případě se skládají řídicí orgány z dobrovolníků, dárců nebo zaměstnanců. V USA demokratické řízení není zavedeno (Dohnalová, 2012).

1.4.3. Čína

Sociální podnikání v Číně není moc rozsáhlé, ale určitě má značný potenciál. V Číně se sociální podniky vyvíjely podle několika faktorů. Prvním důležitým faktorem byla jazyková a

kulturní historie. Poté to byl celkový přístup země k sociálnímu a ekonomickému vývoji a nakonec strategické utváření těchto sociálních podniků. Sociální podnikání je spojováno s charitativní činností, která se ve světě rozvíjela celá staletí, zatímco v Číně tento vývoj šel spádově mnohem rychleji až během posledních let. Teprve nedávno převzaly od státu občanské společnosti sociální služby. Mezi tyto společnosti patří různé sociální podniky nebo neziskové organizace (ZHAO, 2012). O sociálním podnikání v Číně se začalo diskutovat až v roce 2004 (MIAO, 2011). Sociální podniky se mohou přirovnat k neziskovým organizacím, které mají za úkol řešit životní prostředí nebo sociální problémy (ZHAO, 2012). Co se týká základních pojmů o sociálním podnikání tak v Číně tyto definice nemají jednotný směr, ale mají podobný význam jako v evropských zemích. V Číně je prioritou každému poskytnout životní standard sociální péči a především zaměstnat sociálně znevýhodněné lidi (MIAO, 2011).

1.4.4. Rozvojové země

Sociální podnikání proniklo nejen do Evropy, USA nebo Číny, ale také do méně rozvojových zemí v Africe nebo Asii. Zemím Afriky byla poskytnuta pomoc ve formě projektu nazvaného „Podpora sociálního podnikání ve východní Africe“ a to konkrétně britskou vládou. Projekt se zaměřil na země s nejrychleji rostoucí ekonomikou, tedy na Etiopii a Keňu. Cílem projektu bylo pomoci těmto státům ve vzdělávání, práci, zdraví a sociální ochraně. Podle hrubého odhadu působí v Keni několik tisíc sociálních podniků (BRITISH COUNCIL, 2018).

2. Sociální podnikání

V sociální ekonomice jsou jedním z nejvíce dynamických a viditelných sektorů právě sociální podniky. Z pohledu osob slouží sociální ekonomika jako klíčový nástroj poskytující lidem pracovní příležitosti, sociální integraci a především snižování chudoby (Matoušek, 2022). Sociální podnikání se považuje jako snaha neziskových organizací zvýšit své hospodaření a jehož cílem je generovat zdroje pro dosažení jednotlivých cílů. Jde především o rozšíření získání prostředků nezávislým podnikáním a posun neziskových organizací k hranici mezi neziskové a ziskové aktéry (Boukal, 2013). Velikost působení sociálních podniků se určuje především jejich obchodní politikou. Dále se určují její morální hodnoty nebo také potřeba splnit státem nastavená pravidla pro pravidelný příjem státních dotací. Hlavní podmínkou pro získání dotace od státu nebo EU musí sociální podnik obsahovat nejméně 40 % osob ze znevýhodněných skupin. Stát využívá svoji definici, co představuje „znevýhodněná osoba“. Bohužel některé tyto definice nejsou příliš jednoznačné. Právě to ztěžuje zapojení těchto

skupin do projektů, kde podnikatel počítá jednak se státní nebo jinou podporou při začínajícím podnikání. To nese riziko zamítnutí dotace z důvodu málo jednoznačného statusu znevýhodněné osoby, kterou by rád zapojil do projektu. Tato podmínka se nemusí dodržet v případě, že sociální firma financuje zaměstnání znevýhodněných osob pouze ze svých financí a pokud cílem podniku je společenská prospěšnost. V takové situaci se definice znevýhodnění bere pouze na úvaze zakladatele sociálního podniku. Když bude majitel podniku počítat s příspěvkem od státu, bude se muset přizpůsobit konkrétním pravidlům, které má státní instituce nastavena (Boukal, 2013). Matoušek tvrdí, že sociální firmy jsou jedinečnými organizacemi, které nelze zařadit mezi komerční podniky nebo neziskové organizace. Právě tyto sociální podniky se snaží o vysokou produktivitu a konkurenceschopnost, ale zaměstnávají pracovníky se speciální potřebou a poskytují jim určitou podporu. Konkurenceschopnost těchto firem je zesílena zejména možností kompenzace zákonné povinnosti komerčních firem zaměstnávat určitý počet pracovníků se sníženou pracovní schopností nákupem produktů nebo služeb od sociálních firem. To je popsáno v zákonu č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, § 81. Vztah mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem je v sociálních podnicích řízen pracovní smlouvou a zákoníkem práce. Zaměstnanec je zodpovědný za svoji práci a jeho odměna se odvíjí podle odpracovaných hodin, typu a kvality vykonávané práce. Časové omezení v tomto pracovním vztahu není nijak omezeno oproti chráněným dílnám nebo podporovaných programů pro zaměstnance. Sociální podnik neslouží jako rehabilitační nebo terapeutické zařízení, ale zaměstnanci aktivně mohou využívat různé podpůrné služby v jiných institucích a zaměstnavatel se snaží v tomto ohledu vyhovět (Matoušek, 2022).

2.1. Výhody a nevýhody sociálního podnikání

2.1.1. Výhody

Vyšší příjem

Sociální podnikání je nezisková činnost, ale pokud podnik začne zisk vykazovat, tak ten může podnik použít do vzdělávání svých zaměstnanců, rozvíjet nové programy nebo dokonce si může pořídit lepší vybavení pro práci.

Diverzifikované příjmy

Granty jsou dost nepravdělné a právě sociální podnikání může pomoci podnikům přestat být na nich závislý. Nutno dodat, že granty nikdy nedokážou náklady dané aktivity pokrýt téměř celé. Většina grantových projektů se skládá ze dvou etap, kde v první etapě dostane podnik

první polovinu příspěvku a druhou polovinu obdrží až po vykonání projektu. Sociální podnikání tedy může přispět do příjmů především v průběhu konání projektu, než podnik obdrží druhou část grantu nebo mohou tyto příjmy pokrýt náklady, které grant nehradí (Novotný, 2006).

Větší flexibilita

Příjem ze sociálního podnikání má od grantu výhodu, že může být tento příjem použit na personální náklady nebo dokonce na investiční výdaje. Příjem z grantu se používá přímo na určitý projekt. Majitelé grantu neradi hradí tyto náklady, jako jsou například administrativní náklady nebo dokonce mzdy pro zaměstnance.

Prověření komplexní výkonnosti organizace

Všechny neziskové organizace už od svého založení jsou nuceny používat veškeré přístupy a metody, které se běžně vyskytují ve všech podnicích. Mezi tyto přístupy se řadí disciplína, propagace a hlavně manažerský přístup. Všechny tyto dovednosti se potom používají v dalších neziskových projektech. Ve výsledku díky těmto přístupům se zlepšuje celý chod organizace.

Posílení správní rady

Samofinancování může více zapojit členy správní rady a tím využít jejich dovednosti z podnikatelského prostředí. I přes to, že tyto zkušenosti tolik nemají, tak jim proces samofinancování nabízí návrhy, jak pomoci v rozvoji organizace.

Zviditelnění organizace

Při sociálním podnikání může marketing přivést nové zákazníky pro naplnění vize podniku. Podniky musí v rámci sociálního podnikání hledat své zákazníky a často se stává, že podniky začnou být viditelnějšími pro stávající klienty.

Zvýšení sebevědomí

V případě, že podnik začne vytvářet vlastní příjem, tak to automaticky zvedne sebevědomí celému managementu, ale také jednotlivým zaměstnancům podniku a to má ve výsledku pouze pozitivní vliv na podnik.

2.1.2. Nevýhody

Zvýšená možnost interních konfliktů

Při sociálním podnikání mohou vznikat různé konflikty. Jednou z příčin těchto konfliktů je například rozdíl ve mzdách. Například v komerčním sektoru jsou mzdy podstatně vyšší než v sektoru neziskovém. Takže pokud v neziskové organizaci začne někdo brát vyšší mzdu, tak může dojít k neshodám mezi pracovníky. Také často vznikají konflikty v případě, kdy organizace mění svoji kulturu. Lidé v organizaci nejsou schopni se příliš rychle přizpůsobit změnám v podniku. V některých případech se může stát, že organizace zpoplatní nějakou určitou službu, kterou dříve nabízela volně a lidem se to nebude líbit a budou se cítit uraženě.

Potencionální napětí mezi organizací a donátory

V případě, že neziskový podnik dokáže tvořit vlastní příjmy, tak to dává najevo, že je naprosto soběstačný a to může dávat signál donátorům, kteří takový podnik mohou přestat podporovat.

Finanční rizika

Sociální podnikání je podnikání jako každé jiné a může přijít riziko ztráty místo očekávaného zisku a to z důvodu počátečních investic do podnikání. Toto je pouze jedno z rizik, která mohou přijít při provozování sociálního podnikání. Dalším rizikem je například destabilizace cash flow, čímž se rozumí nedostatek finančních prostředků. Dalším důležitým finančním rizikem může být situace, kdy podnik začne více investovat do sociálního podnikání a tím naopak bude muset snížit investice do ostatních programů nebo pracovníků. Také nelze vyvrátit situaci, že podnik začne mít vyšší příjmy a tím bude spadat do plátců DPH.

Ohrožení lidských zdrojů

Jelikož sociální podnikání obnáší mnoho práce, je důležité si pečlivě zorganizovat lidské zdroje. Může dojít k přepracování zaměstnanců v případě, že zároveň koná sociální podnikání a programy neziskové organizace. Mezi sociálním podnikáním a běžnými aktivitami organizace může dojít ke kolizi. K velkému ohrožení pro zaměstnance dochází v případě, že podnik svým zaměstnancům přidává více práce, než si mohou dovolit vzhledem k probíhající terapii v zařízení. Pokud se toto stane a organizace nebere ohled na terapii zaměstnanců, tak může mít velký problém.

Odklon od poslání

Další nevýhodou je odklon od poslání. Organizace by si měla být neustále vědoma, proč to dělá a kdo jsou její zaměstnanci. Sociální podnikání je aktivita, která by měla pouze zlepšit služby podniku a pokud podnik zapomene na své poslání, tak se z podniku stane klasický komerční podnik. Existují celkem tři cesty, jak se může podnik odklonit od poslání. První cestou je série taktických rozhodnutí zeslabujících poslání. Mezi druhou cestu patří série kompromisů zeslabujících poslání a poslední cesta je série rozhodnutí založených na zcela náhodných příležitostech (Rektořík, 2007).

2.2. Sociální podnik

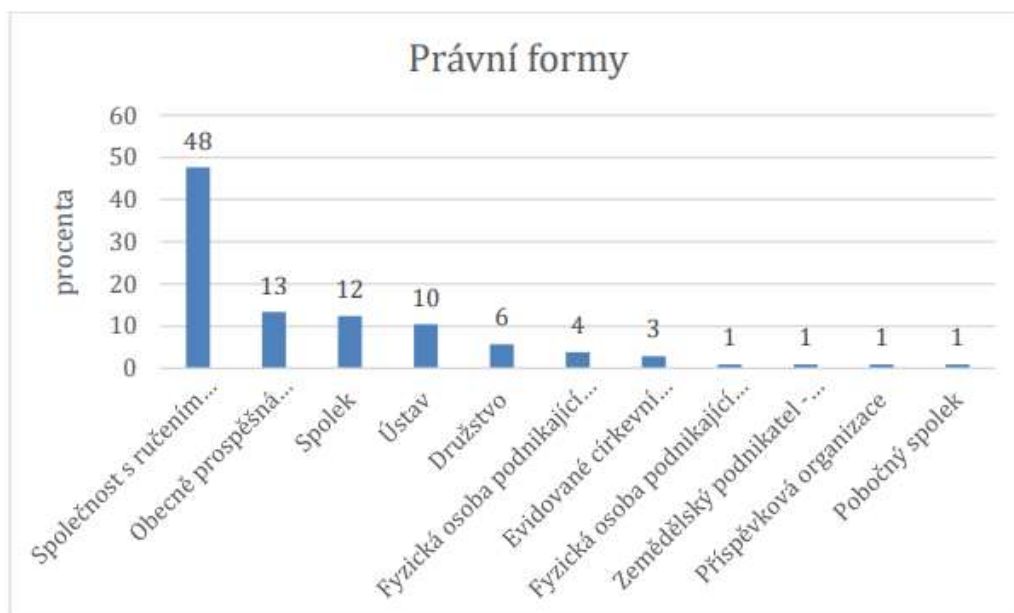
V posledních letech se v České republice rozmohlo sociální podnikání prostřednictvím sociálních podniků. Samotná myšlenka sociálního podnikání je zcela nová a v horizontu posledních dvaceti let se toto podnikání stalo velmi populárním a nyní se nachází na svém vzestupu po celé Evropě. V České republice se sociální podnikání rozmohlo o trochu později oproti západním zemím. Hlavním důvodem bylo překonávání traumat a nedostatků ve společnosti, které způsobil komunismus. Sociálním podnikem se rozumí právnická osoba, která je založená podle soukromého práva. Právnická i fyzická osoba musí v každém případě splnit zásady sociálního podniku. Rozlišují se celkem tři základní zásady sociálního podniku. První zásadou je sociální prospěch. V této zásadě se hovoří o podniku, který musí provozovat aktivity prospívající celé společnosti nebo určité skupině lidí. Všichni členové a zaměstnanci podniku by měli být seznámeni se strategií podniku a veškerý vyprodukovaný zisk by měl být investován do dalšího rozvoje podniku. Další zásadou je ekonomický prospěch. Podnik by měl vykonávat soustavnou ekonomickou činnost a měl by být nezávislý na externích zakladatelích. Podnikatel by měl také nést svá ekonomická rizika a neustále směřovat k placené práci. Poslední zásadou je enviromentální a místní prospěch. V této zásadě jde především o uspokojování potřeb místní komunity, využití místních zdrojů poptávky a spolupráce s aktéry působících v daném místě. Také se musí přihlídnout k enviromentálním aspektům výroby a spotřeby. Důležitým faktorem je také inovativní přístup. Existují celkem dva způsoby, kterými se v Evropě pohlíží na sociální podnikání. Prvním způsobem se považuje cíl výroby zboží, který má předem stanovený cíl a to ve prospěch celé společnosti. Druhý způsob se zakládá na principu inovačních řešení sociálních problémů kvůli poskytování služeb nebo produkci zboží. Díky těmto způsobům vzniká v Evropě stále více nových subjektů zaměřujících se na sociální cíle kvůli své ekonomické aktivitě. Můžeme tedy při pouhé procházce Prahou potkat mnoho podniků prodávajících oblečení, jídlo či jiné zařízení,

kteřé do své práce zapojují právě osoby se zdravotním nebo sociálním zvyhodnřením. Tento systm se snaží sladit pracovní a rodinný život dohromady a tím pomoci rodičům při návratu na pracovní trh buď provozováním sdílené kanceláře, nebo například hlídáním dětí ve firmách (Pešatová, 2019).

2.3. Právní forma sociálního podniku

V České republice máme několik právních forem pro tyto podniky. Je nutno říci, že neexistuje v Česku žádný zákon určující působení sociálních podniků. Rozlišit sociální podnik od klasického lze podle sociálních principů, které již byly v práci uvedeny. Právě zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích podrobně popisuje jednotlivé právní formy sociálních podniků, které je možné využít v České republice při založení firmy. Pokud se sociální podnikatel rozhodne založit firmu, je nutné zvolit správnou formu.

V roce 2022 proběhlo dotazníkové šetření ohledně počtu sociálních podniků dle formy podnikání. V tabulce lze spatřit, že největší zastoupení mají právě Společnosti s ručením omezeným, které dosahují 48 %. Dále jsou v tabulce uvedeny nejobvyklejší neziskové právní formy. Obecně prospěšné společnosti dosahovali 13 %, spolky 12 % a ústavy 10 %. Mezi nestátní neziskové organizace tedy spadá celkem 35 %. Potom 6 % zaujímala družstva, 4 % fyzická osoba podnikající, 3 % evidované církevní, 1 % fyzická osoba podnikající, 1 % zemědělský podnikatel - ..., 1 % příspěvková organizace a 1 % pobočný spolek.

Obrázek 1: Zastoupení právních forem všech sociálních podniků v ČR za rok 2022

Zdroj: Francová, 2022, str. 15

2.3.1. Společnost s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným je nejčastěji využívanou právní formou v České republice a její znění obsahuje zákon o obchodních korporacích a to konkrétně v Hlavě IV. § 132 až § 242. Tento druh společnosti nejvíce využívají malí nebo střední podnikatelé. Společnost s ručením omezeným má několik typických znaků jako například vložení kapitálu každého společníka v určené výši. Dále je typické oddělení majetku společníků od majetku celé společnosti a každý společník ručí za závazky pouze za výši jeho vkladu. Společnosti zakládá minimálně jeden zakladatel, ale může být společníků i více. Minimální částka vložení kapitálu každého společníka je 1 Kč. Společnost vzniká u notáře, kde všichni společníci stanovují podmínky založení. Teprve v případě, že jsou všechny tyto podmínky dodrženy tak je společnost zapsána v obchodním rejstříku. V momentě, kdy je společnost zapsána do obchodního rejstříku a společníci splnili vkladovou povinnost, ručení společníků zaniká. Do orgánů společnosti se řadí dozorčí rada, valná hromada a jednatelé společnosti. Jelikož společnost může obsahovat více společníků složených z právnických nebo fyzických osob, tak je možné v případě sociálního podniku zapojit do chodu různé lidi (Dohnalová, 2012).

2.3.2. Obecně prospěšná společnost

Jedná se o jednu z nestátních neziskových organizací. Její činnost vymezuje zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech. Ovšem díky vydání nového zákoníku v roce 2014 byl tento zákon zrušen. Pokud se obecně prospěšná společnost nebude měnit na jinou formu podnikání, potom se dále postupuje podle zákona č. 248/1995 Sb. Společnost u všech prospěšných služeb poskytuje rovné podmínky. Jelikož se jedná o obecně prospěšnou společnost, tak veškerý zisk se používá pro účel rozvoje společnosti, nikoli není vyplácen zakladatelům. Podnik může bokem vést činnosti, jako jsou například vzdělávání, komunitní plánování, zdravotnictví nebo sociální služby (Dohnalová, 2009).

2.3.3. Spolek

Spolek se považuje jako speciální forma právnické osoby, která je od roku 2014 obsažena v občanském zákoníku. Spolek dobrovolně spojuje osoby se stejným zájmem. Podmínkou při založení spolku je účast alespoň tří zakladatelů. Účel spolků není vytvářet zisk, ale podporovat jednotlivé členy v různých činnostech. Mezi tyto činnosti patří podpora myslivců, hasičů nebo sportovních klubů. Spolky mohou pomáhat i široké veřejnosti, kam patří vzdělávací centra nebo sociální služby. Spolky mohou vyvíjet podnikatelskou činnost, ale tato

činnost musí být pouze jako vedlejší zájem a zisk musí sloužit pro jednotlivé cíle spolku. Spolek se zapisuje do spolkového rejstříku a jeho členové mohou být jak fyzické tak právnické osoby (Svejkovský, 2013).

2.3.4. Ústav

Občanský zákoník říká, že ústav je právnickou osobou. Ústavy se zakládají pro budování společensky prospěšných aktivit. Každý má právo znát dostupný výsledek a to za určitých předem určených pravidel. Ústavy kompletně nahradily všechny veřejně prospěšné společnosti. V případě založení ústavu je nutné sepsat listinu, kde jsou uvedeny veškeré informace o založení. Samotné fungování ústavu lze zahájit až zapsáním do veřejného rejstříku. Co se týče nejvyššího orgánu v ústavu tak to je ředitel (Hendrych, 2009).

2.3.5. Sociální družstvo

Pojem sociální družstvo definuje zákon o obchodních korporacích a to konkrétně v Hlavě VI. § 758 až § 773. V zákonech se sociální družstvo považuje za novinku a cílem by měl být výkon obecně prospěšné práce, která napomáhá k určité sociální soudržnosti. Účelem je poskytnutí lidem se znevýhodněním kvalitnější živobytí, vzdělání a celkový rozvoj člověka (Dohnalová, 2012).

2.3.6. Osoba samostatně výdělečně činná

Jedná se o pojem, který se objevuje v několika zákonech. Tato osoba provozuje vlastní podnikatelskou činnost za účelem zisku a podniká zcela svým jménem pouze na vlastní zodpovědnost. Tento druh podnikání využívá mnoho profesí jako například umělci, zemědělci, živnostníci nebo dokonce i soudní znalci (Kurková, 2015).

2.3.7. Církevní společnosti

Česká republika upravuje v legislativě využívání církevních společností v zákoně č. 3/2002 Sb. Jedná se o postavení církví, náboženských společností a celkové svobodě náboženského stylu života. Církev stejně jako předchozí společnosti pomáhá lidem s poskytováním sociálních služeb. U některých předchozích společností bylo uvedeno, že mohou vykonávat podnikatelskou činnost jen jako vedlejší a stejně tak to platí u církevních společností. (Dohnalová, 2012).

Tabulka 1: Přehled výhod a nevýhod jednotlivých právních forem sociálního podnikání

Právní forma	Výhody	Nevýhody
Společnost s ručením omezeným	jednoduchý způsob řízení, může založit i jeden zakladatel	přísnější formální nároky, větší náročnost na finance
Akciová společnost	disponuje velkým kapitálem, pro banky důvěryhodná právní forma	velký základní kapitál, finančně těžší založení
OSVČ	jednoduchá založení, jednoduché rozhodování	při bankrotu ručí svým majetkem
Družstvo	kolektivní demokratická forma rozhodování, počet vlastníků neomezeně	banky a právníci mají s družstvy méně zkušeností
Sociální družstvo	vychází vstříc principům sociálního podnikání	některé podmínky mohou být překážkou pro podnikání, málo zkušeností
Obecně prospěšná společnost	transparentní právní forma, celý zisk se vrací do hlavní činnosti organizace	složitý způsob řízení, pro banky malá důvěryhodnost
Ústav	jednoduchá komunikace se správní radou	nákladnost založení, málo zkušeností
Církev a náboženské společnosti	zázemí	pro banky malá důvěryhodnost
Spolek	dobré zázemí	není dobrý pro podnikání, malá

Zdroj: Vlastní zpracování podle Kurková, 2015

2.4. Počty provozů a oblastí podnikání v České republice

Celkem 95 podniků vyplnilo celkem 178 karet provozoven, proto na každé IČO spadá průměrně 1,9 provozoven. Přesněji řečeno 47 % všech podniků vlastní více provozoven. Ovšem pouze jedna třetina podniků má více provozů a zároveň jsou součástí větší organizace. Ve srovnání s rokem 2019 jsou tato čísla přesně naopak. V roce 2019 měly více provozů až dvě třetiny podniků. Pro porovnání od roku 2019 vzrostl počet podniků s více provozů o 5 %. Celkově se o jedno desetinné místo zvedl průměrný počet provozoven na jedno IČO. Na obrázku níže lze vidět rozložení sociálních podniků v jednotlivých krajích, kde je vždy uveden počet podniků a procenta vzhledem k celé České republice.

Obrázek 2: Přehled počtů provozů sociálních podniků v ČR v číslech a procentech

Zdroj: Francová 2022, str. 16

V následující tabulce jsou uvedeny jednotlivé oblasti podnikání všech sociálních podniků. Každý respondent měl za úkol vyplnit kartu provozovny a to za každou provozovnu, kterou vlastnil. Právě proto je počet provozoven větší než počet zkoumaných podniků. Počítá se relativní četnost k počtu podniků, které odpověděly na danou otázku. Za rok 2022 to bylo tedy celkem 95 podniků. Při porovnání s rokem 2019 došlo k mnoha změnám. Do nejvíce používané oblasti podnikání se umístil obchod, který zaujímal 30 %. Poté byl nejvíce rozšířený textil a dárkové předměty, kde každá oblast vlastnila 26 %. Textil od roku 2019 vzrostl o 7 % a dárkové předměty o 5 %. Jediný pokles od roku 2019 se uskutečnil v oblasti Úklidové služby a to o 5 %. Kdybychom dali dohromady všechny tři oblasti týkající se jídla, dostali bychom celkem 55 %. To jasně dokazuje, že sociální podniky se nejvíce zajímají o gastronomii. Velký růst zaznamenala Umělecká a řemeslná tvorba, kde ještě v roce 2019 nepůsobil žádný podnik a nyní zaujímá 16 % sociálních podniků. Poslední oblastí je kategorie Jiné, která má největší zastoupení. Patří tam například digitalizace dokumentů, půjčování rehabilitačních pomůcek, pečovatelské služby, účetnictví nebo oblast ekologického zemědělství. Do této kategorie se můžou zařadit také volnočasové aktivity pro děti.

Tabulka 2: Přehled počtů provozoven sociálního podnikání v ČR z různých oblastí

oblast podnikání - provozovny	počet	procenta
Obchod	31	30
Textil - výroba, recyklace, re-use	27	26
Propagační a dárkové předměty	27	26
Výroba	25	24
Potravinářská výroba	21	20
Stravování (zahrnuje kavárny, restaurace, jídelny, bistra apod.)	20	19
Údržba zeleně a technické služby	17	16
Umělecká a řemeslná tvorba	17	16
Catering	17	16
Vzdělávání a školení	16	15
Úklidové služby a potřeby	16	15
Kompletace a kontrola kvality	15	14
Grafické a tiskové práce	13	12
Pronájem prostor	11	10
Prádelny	8	8
Odpady a recyklace	6	6
Nábytek a vybavení interiérů	4	4
Stavební práce a projektové a architektonické činnosti	3	3
Kancelářské potřeby	3	3
Ubytování	3	3
Call centrum, telemarketing, direct marketing	3	3
IT služby	2	2
Ostraha a bezpečnostní služby	1	1
Jiné - prosím specifikujte	33	31

Zdroj: Francová 2022 str.17

2.5. Identifikátor

Jedná se o nástroj, který zjišťuje, jestli podnik splňuje podmínky pro sociální podnik. Podnik může takto sám sebe zhodnotit. Aby mohl podnik vstoupit do adresáře, tak musí v čestném prohlášení potvrdit, že o sobě vyplnil pouze pravdivé informace. Identifikátor je zcela pro české použití a v zahraničí se nevyužívá. Povinnost všech podniků je pravidelně údaje aktualizovat. Identifikátor zkoumá jednotlivé principy sociálního podnikání. Jedná se o sociální princip, ekonomický princip, enviromentální princip a místní princip.

2.5.1. Sociální princip

U sociálního principu je důležité, jestli jde o sociální podnik obecný nebo integrační. Právě integrační podnik je více zaměřený na znevýhodněné skupiny. Při dotazování jednotlivých sociálních integračních podniků se zjistilo, že až 80 % těchto podniků poskytuje všem svým znevýhodněným zaměstnancům psychosociální podporu. Tato podpora spočívá přidělením odborného pracovníka všem znevýhodněným osobám. Dokonce 91 % podniků se snaží zajistit kvalitní vzdělávání zaměstnancům podle jejich individuálních preferencí a možností. Při dotazování podniků, zda zapojují své zaměstnance do rozhodování a sdílejí s nimi veškeré výsledky a cíle, bylo potvrzeno 96 % kladných odpovědí. Tato otázka byla položena všem podnikům, ať už se jednalo o podnik integrační nebo obecný. Obecné sociální podniky byly dotazovány, zda mají zaměstnance rozdělené do skupin, na které spadají rozdílné aktivity. Těchto obecných podniků tvořilo z celkového počtu pouze 16 podniků a právě 11 z nich sdílelo pozitivní odpověď. Šlo zejména o skupiny osob, jako jsou rodiče malých dětí, senioři, lidé bez domova, děti, lidé v tíživých životních situacích a především lidé například se sluchovým nebo zdravotním postižením.

2.5.2. Ekonomický princip

Ekonomický princip se vztahuje na nezávislost sociálních podniků, která se týká pouze veřejné správy. Při dotazování podniků byl uveden dotaz, zda veřejná správa má v sociálním podniku podíl na hlasovacích právech na valné hromadě nebo podobnému orgánu. Na tento dotaz odpovědělo celkem 105 podniků a pouze 4 pozitivně. Bylo ověřeno, že veřejná správa má menší podíl než 50 % u tří z těchto podniků. Poslední zbývající podnik je zřizovatelem více obcí a vlastnický podíl je menší než 50 % u každé z nich. Díky výzvě OPZ č. 12913 je tímto splněna podmínka pro nezávislost, a proto všechny dotazované sociální podniky tuto podmínku nezávislosti splňují.

2.5.3. Enviromentální princip

Enviromentální princip se týká ochrany životního prostředí a při dotazování sociálních podniků bylo zjištěno, že 93 podniků buď vyrábí výrobky, nebo poskytuje služby s ohledem na životní prostředí. Konkrétně 96 podniků jsou zastánci environmentálně šetrného provozu. Ve výsledku došlo u obou otázek výzkumu k vysokému podílu pozitivních odpovědí, ovšem se jednalo o sebehodnocení a výsledky mohly být do jisté míry zkreslené.

2.5.4. Místní princip

V dotazování z hlediska místního principu odpovědělo celkem 105 podniků. Téměř 97 % podniků zaměstnává místní obyvatele. Poté 96 % podniků rozvíjí spolupráci s místními aktéry formálně i neformálně a celkem 94 % podniků dává přednost místním dodavatelům. Tento princip je ze všech principů u všech dotázaných sociálních podniků nejvíce využíván.

2.6. Zaměstnanci sociálních podniků

Tato kapitola se bude zabývat osobami, které mají nějaké zdravotní, sociální nebo jiné znevýhodnění. A právě tyto osoby mají omezený přístup na trh práce. Každým rokem se mění počet znevýhodněných osob. Bohužel počet těchto osob každým rokem přibývá. Neustále vznikají nové sociální podniky, které se snaží těmto osobám poskytnout lepší podmínky a tím zlepšují sociální prospěch. Sociální podniky se nejvíce zaměřují na jednu určitou skupinu a tou jsou zdravotně handicapované osoby. Je to také z důvodu získání dotací z úřadu práce na tyto znevýhodněné osoby. Dále si uvedeme jednotlivé skupiny znevýhodněných osob (Francová, 2022).

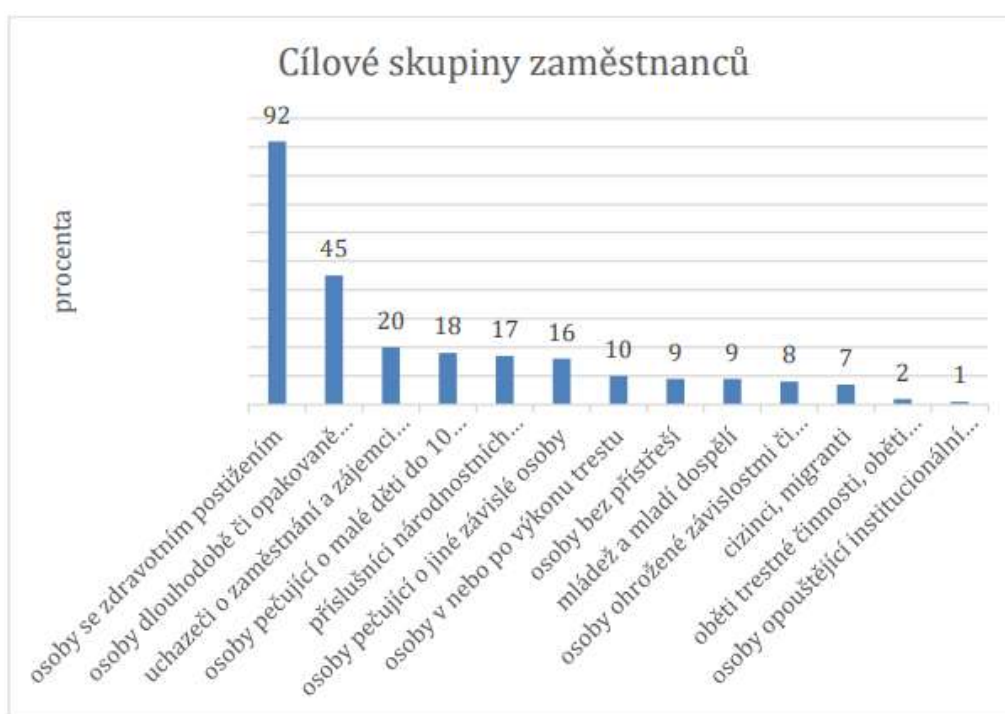
2.6.1. Znevýhodněné skupiny osob

Mezi nejčastěji vyskytující znevýhodněné osoby patří osoby se zdravotním postižením. Jsou to osoby, kterým jejich zdravotní stav brání vztahu ke společnosti. Další skupinou jsou osoby bez domova nebo osoby propuštěné z vězení. Mohou tam patřit také oběti domácího násilí nebo osoby, se kterými bylo obchodováno. Mezi další často vyskytovanou skupinou jsou mladí lidé se sklonem k násilí. Většina těchto osob si prošla špatnou zkušeností a to je poznamenávalo. Právě proto tyto osoby jsou často úkazem kriminality, šikany, drog nebo prostituce. Jsou to osoby, které nikdy neměli pevné zázemí a dobrou rodinu, proto vyvolávají konflikty. V přípravě na budoucí zaměstnání dělají chyby a tím se vystavují nezaměstnanosti. Je statisticky dokázáno, že mnoho těchto lidí opouští ústavní zařízení. Mezi znevýhodněné skupiny se musí také zařadit všechny osoby, které nějakým způsobem pečují o nemocné osoby. Kvůli této neustálé péči dostávají tyto osoby na trhu práce méně prostoru. Předposlední znevýhodněnou skupinou jsou osoby, které byly dříve závislé na návykových látkách. Poslední skupinou jsou lidé, kteří dlouhodobě nemají práci, ale na úřadu práce jsou zaznamenáni (Syrůvková, 2010).

Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, kolik osob patří do různých znevýhodněných skupin v jednotlivých sociálních podnicích. Respondenti měli možnost zaškrtnout více možností.

V případě, že respondent spadl do více skupin, bylo možné zvolit skupinu, která převažovala. Celkový součet odpovědí je větší než celkový počet sociálních podniků, protože mnoho podniků zaměstnává více cílových skupin.

Graf níže ukazuje, že drtivá většina sociálních podniků zaměstnává osoby se zdravotním postižením (92 %). Poté přibližně polovina zaměstnává osoby dlouhodobě nebo opakovaně nezaměstnané (45 %). Při porovnání s rokem 2019 došlo u osob se zdravotním postižením o nárůst o 9 %, ale naopak u osob dlouhodobě nezaměstnaných o pokles o 7 %. Potom celkem 20 % sociálních podniků zaměstnává cílovou skupinu „Uchazeči o zaměstnání a zájemci o zaměstnání a neaktivní osoby ve věku 55 –64 let“. Dále je zastoupena skupina osob pečující o malé dítě do 10 let, která se vyskytuje v 18 % podniků.

Obrázek 3: Přehled cílových skupin zaměstnanců sociálních podniků v ČR

Zdroj: Francová 2022 str.24

Znevýhodněné osoby lze také rozdělit podle typu zdravotního postižení. Graf níže ukazuje, že nejvíce sociálních podniků zaměstnává osoby s tělesným postižením. Dále následují v podobné hodnotě osoby s duševním onemocněním. Třetí místo zaujímají osoby s mentálním postižením. Nakonec poslední skupiny tvoří osoby s kombinovaným nebo smyslovým postižením.

Obrázek 4: Přehled zaměstnaných pracovníků v ČR podle typu zdravotního postižení

Zdroj: Francová 2022 str.25

2.6.2. Podpora zdravotně postižených osob

Lidem se zdravotním postižením je v České republice poskytnuta zvýšená ochrana na trhu práce. Na prvním místě je vždy zlepšení podmínek pro tyto osoby a jejich zapojení do běžného pracovního procesu, což může dost ovlivnit jejich kvalitu života. V kapitole níže rozebereme legislativní vymezení zaměstnání pro OZP.

2.6.3. Podpora na trhu práce

Zákon č.435/2004 Sb., o zaměstnanosti se věnuje podpoře v české legislativě. Konkrétně § 80 říká, že by každý podnik měl dle svých možností poskytovat pracovní místa i pro zdravotně postižené osoby. Podnik by měl pro tyto příležitosti náležitě upravit pracoviště. Zaměstnavatel by měl být v kontaktu s krajskou pobočkou Úřadu práce a měl by poctivě vést evidenci všech nabízených pracovních míst a zároveň osob zdravotně postižených, které u něj vykonávají zaměstnání. Pracovní rehabilitace se poskytuje všem zdravotně postiženým osobám jako zvýšená ochrana na trhu práce. Je to činnost zabezpečována krajskými pobočkami Úřadu práce a cílem je získání a udržení pracovního místa osoby zdravotně postižené. Všechny náklady spojené se zdravotně postiženou osobou hradí krajská pobočka a také je pro každou osobu stanoven individuální plán rehabilitace. Další podporou může být příprava k práci. Jde na základě dohody o adaptaci osoby zdravotně postižené na určitou pracovní pozici. Tato adaptace může trvat nejdéle 2 roky a lze použít podporu asistenta. Mezi další druhy podpory patří rekvalifikační kurzy, které jsou prováděny za stejných podmínek jako rekvalifikace.

V zákonu o zaměstnanosti je přesně definováno pracovní místo a forma příspěvku pro znevýhodněné osoby. Samotný příspěvek posílá Úřad práce zaměstnavateli podle předem domluvených pravidel. Jakmile zaměstnavatel vytvoří pracovní místo pro znevýhodněnou osobu tak obdrží také příspěvek, který slouží na provozní náklady podniku. V případě podniku zaměstnávajícího větší polovinu těchto znevýhodněných osob, tak má právo také na příspěvky na mzdy těchto pracovníků. (Zákony pro lidi.cz, 2016).

2.7. Finanční prostředky pro sociální podnikání

Pro financování sociálních podniků existuje několik zdrojů, které lze využít. Prvním zdrojem mohou být vlastní zdroje, které jsou nejčastější. Potom to mohou být různé granty, půjčky nebo úvěry. Dále do možných zdrojů lze zařadit příspěvky podle zákona o zaměstnanosti. Všechny tyto zdroje se mohou použít v různé kombinaci (Kurková, 2015).

2.7.1. Vlastní zdroje

Prvním prostředkem pro uskutečnění sociálního podnikání jsou vlastní zdroje. Jedná se o peněžní vyjádření majetku, který se může také vyjádřit rozdílem mezi aktivy a závazky. Vlastní zdroje jsou nejlepší volbou pro zahájení podnikání, protože právě tak se snižuje šance zadlužení a následný bankrot. Právě proto je vhodné před začátkem podnikání vlastnit alespoň značnou část svých zdrojů (Mybiz.htgetrid, 2017).

2.7.2. Půjčky a úvěry

Pokud sociální podnik požádá o nějakou půjčku nebo úvěr, tak je potřeba, aby měl sestavený kvalitní podnikatelský plán, který bude reálně uskutečnitelný z hlediska financí. Finanční podniky se především zaměřují na tvorbu zisku a právě proto nesměřují svoje úsilí na sociální cíle. V případě, že dojde k nějaké této aktivitě, tak právě za účelem zviditelnění konkrétní bankovní instituce. Sociální podniky mají právo využít pro malé a střední podniky finanční podporu. Bohužel v praxi není využití příliš časté. Existuje program, který podporuje sociální podniky a nazývá se Nadace České spořitelny. Ovšem tento program podpořil pouze malou část žadatelů. Hlavním důvodem zamítnutí žádostí podniků o úvěry je především nedostatečné ručení samotných podniků. V zahraničí se forma těchto podpor aktivně využívá, ale Česká republika zatím nemá s těmito půjčkami dostatečné zkušenosti.

2.7.3. Granty

Dostupné jsou také granty ze strukturálních fondů. Sociální podnik těchto grantů dovrší pokud bude mít k dispozici kvalitní obchodní plán s plánováním financí. V tomto období je podpora sociálního podnikání v České republice prioritou pro Evropské strukturální fondy. Existuje program, který pomáhá sociálním podnikům při jejich založení a jmenuje se OPZ+. Od těchto podniků je očekáváno, že poskytnou nová pracovní místa pro sociálně znevýhodněné osoby, které nemají příliš možností se uchytit na pracovním trhu. Tento program má za úkol také pomoci všem novým pracovníkům se více adaptovat na novou pracovní pozici a také budování kariéry v dané organizaci. Další možností jak by sociální podnik mohl získat potřebné investice bez úroku je právě program S-podnik. Tento program plně provozuje Národní rozvojová banka, která kromě finanční pomoci poskytuje i rady ohledně založení a rozvoje podniku.

2.7.4. Příspěvky ze zákona o zaměstnanosti

Příspěvky ze zákona o zaměstnanosti mohou být další finanční podporou pro sociální podniky. Tato podpora je vyplácena sociálním podnikům od Úřadu práce České republiky na podporu pro znevýhodněné osoby. Pokud sociální podnik zaměstnává více než polovinu zdravotně postižených, tak má nárok na finanční podporu. Tato podpora se využívá především na provozní náklady a úhradu mezd. Sociální podnik také může obdržet finanční podporu, pokud bude vytvářet pracovní místa pro znevýhodněné skupiny. Podniku může být poskytnut příspěvek nejen na vzdělávání zaměstnanců, ale také rekvalifikaci nebo zapracování těchto osob. Jelikož se nástroje mohou časově i regionálně měnit, tak je velice důležitá spolupráce s Úřadem práce ČR. Pokud sociální podnik zaměstnává zdravotně postižené osoby, může využívat úlev z daní.

2.7.5. Dárci a sponzoři

Jedním z posledních zdrojů mohou být právě dárci nebo sponzoři, kteří mohou být pro sociální podnik nesmírně důležití. Tito sponzoři mohou sociální podniky podpořit nejen finančně, ale také materiálně. Mohou poskytovat i různé služby a tyto podpory většinou směřují na nově vznikající sociální podniky. Právě proto se doporučuje při založení sociálního podniku oslovit sponzory a tím získat nejen finanční prostředky, ale také jejich odborné znalosti a know-how pro kvalitní chod podniku (Kurková, 2015).

3. Charakteristika vybraného podniku

Praktická část diplomové práce se zaměřuje na vybraný konkrétní sociální podnik. V první části práce bude definovaný samotný podnik. Podrobně budou popsány jednotlivé aktivity podniku včetně znevýhodněných skupin osob, které v podniku působí. Poté bude formou tabulek a grafů znázorněn vývoj jednotlivých finančních i nefinančních ukazatelů podniku v horizontu let 2018 až 2022. V závěru druhé části budou popsány veškerá negativa a pozitiva, která na podnik, v oblasti sociálního podnikání působí a také jak podnik působí na vnější okolí.

3.1. Popis podniku

Vybral jsem si podnik, který se nachází v Pardubickém kraji. Podnik je jmenuje Květná Zahrada,z.ú. a nachází se v obci Květná u Poličky. Podnik leží přibližně 9 km na západ od okresního města Svitavy. Květná zahrada působí v oblastech výchovné péče, podpory rodin a škol a sociální integrace. Jejím primárním úkolem je poskytování zaměstnání pro sociálně znevýhodněné skupiny obyvatel, proto je k dispozici pro okolní města v oblasti sociální prevence. Květná zahrada se snaží podpořit mladé lidi v krizi tak, aby se dokázali postavit na vlastní nohy a mohli prožít dlouhý spokojený život. Sociálně znevýhodnění lidé tedy dostanou práci a tím se mohou i mnoho naučit. Druhým cílem podniku je vyrábět kvalitní výrobky. A třetím cílem je propojenost práce s mladými lidmi a sociálním podnikáním, pomocí kterého se snaží pracovat a chovat se zodpovědně. Sami jsou příkladem, dojí krávy a kozy, vítají hosty, kydají hnůj nebo rozváží obědy. Květnou zahradu už od založení roku 2005 podporuje město Svitavy. Mezi tyto podpory patří pravidelný každoroční finanční příspěvek, ze kterého například byl pořízen přístřešek pro tažné koně. Druhou podporou od města Svitavy je spolupráce v oblasti poradenství. Květná zahrada je známá nejen sociálním podnikáním, ale také svými produkty. Patří mezi ně vyhlášená sýrárna, která se zaměřuje převážně na zrající sýry. Kromě sýrů je také velice známá svou vlastní moštárnou a sušárnou ovoce. K podniku patří také obchod se smíšeným zbožím v obci Květná, který byl zrekonstruován ze starého lodního kontejneru.

Obrázek 5: Přehled výrobků podniku Květná zahrada z oblasti zpracovny ovoce

Zdroj: Květná zahrada, 2023

3.2. Historie podniku

Květná zahrada vznikla 13. 7. 2005, jako občanské sdružení registrací Ministerstvem vnitra. Podnik hned po otevření Domu na půl cesty v Květné zahájil poskytování sociálních služeb nepřetržitě a stabilně. Od července roku 2013 podnik zahájil novou činnost, která spočívala v provozování Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Květináč. Téhož roku sociální podnik také zřídil Středisko výchovné péče Svitavska, jako školskou právnickou osobu s působností na území okresu Svitavy. Vzhledem k novému občanskému zákoníku vydanému 1. 1. 2014 se musel podnik transformovat na jinou právní formu. Podle občanského zákoníku se sociální podnik mohl stát spolkem, sociálním družstvem nebo zapsaným ústavem. Z hlediska nabízených služeb a činností podniku bylo jako jediné vhodné zvolit zapsaný ústav. Tuto změnu právní formy v zapsaný ústav schválila 20. prosince 2013 na svém zasedání Valná hromada organizace. Roku 2014 byla správní rada jmenována zakladatelem a poté v srpnu 2014 ředitel organizace. Oficiálně zapsaná nová právní forma byla 26. září 2014, kterou zaregistroval Krajský soud v Hradci Králové s pobočkou v Pardubicích. Spisová značka ústavu byla U 23 (Květná zahrada, 2023)

3.3. Činnost v oblasti sociálně – právní ochrany dětí

Na základě přání partnerských měst a potřeb regionu organizace získala v roce 2013 pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí v poměrně širokém rozsahu. Základem je pověření k provozování zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc s názvem „Květináč“. Podnik začal toto zařízení provozovat od 1. 7. 2013 a to konkrétně pro maximálně 10 dětí. V září 2013 do něj nastoupily první děti. Díky zákonem nastaveným pravidlům nebylo možné toto

zařízení dlouhodobě financovat, proto bylo 31. 8. 2018 ukončeno. Květná zahrada požádala v roce 2019 o vyjmutí této činnosti z pověření pro výkon sociálně-právní ochrany dětí. Květná zahrada poskytuje od roku 2016 pro rodiče umístěných dětí poradenskou a přednáškovou činnost. Týká se to i dalších rodičů ze široké veřejnosti. Tato činnost probíhá formou schůzky s rodiči pod názvem „Rodičovská podpůrná skupina“ Pravidelně se účastní každé schůzky 8-12 rodičů a koná se jednou měsíčně. Tato aktivita funguje dlouhodobě a to především kvůli pravidelné finanční pomoci od města Svitav a Pardubického kraje. V roce 2020 Květná zahrada začala spolupracovat na podobné aktivitě s názvem „Rodičovská skupina pro rodiče dětí“. S těmi pracuje středisko výchovné péče Svitavska a to pravidelně dvakrát za měsíc. V době pandemie covid-19 byly obě tyto aktivity realizovány v online podobě.

3.4. Činnost v oblasti služeb výchovné péče

Roku 2014 byla zřízena školská právnická osoba s názvem „Středisko výchovné péče Svitavska“. Středisko bylo tedy zapsáno do rejstříku škol a školských zařízení. Organizace k tomuto subjektu vykonává práva zřizovatele a zástupce organizace je předsedou nejvyššího orgánu – Rady SVP. Roku 2021 SPV poskytovalo potřebnou paletu činností tak, aby dokázalo pokrýt potřeby okresu Svitavy. Důležitým krokem pro Květnou zahradu bylo zřízení internátního oddělení v areálu Květné zahrady. Toto oddělení vzniklo kvůli poptávce o dostupném ubytování v regionu. Toto oddělení bylo otevřeno v roce 2019 a po celou dobu poskytuje své služby bez výrazných omezení. Za všechny internátní prostory Květná zahrada vděčí grantu nadace holding Saint Gobain. Konkrétně díky jejich dceřiné společnosti ADFORS CZ z Litomyšle. Veškeré náklady pro vybudování tohoto internátního oddělení byly 1,1 mil. Kč a jen samotný grant nadace Saint Gobain přispěl 0,9 mil. Kč. Zbývající částku 0,2 mil. Kč už Květná zahrada hradila ze svých financí.

3.5. Činnost v oblasti sociálního podnikání a zaměstnání

Činnosti v oblasti sociálního podnikání jsou vyvíjeny už od roku 2010. V roce 2011 se jednalo o několik základních prací pro město Svitavy, kam patřilo zametání, opravy informačních tabulí naučné stezky, údržba veřejné zeleně a několik dalších prací. Dále se jednalo o práci pro městské lesy města Polička. Poté v roce 2012 byla tato činnost rozšířena o pomocné a úklidové práce pro další subjekty, právnické i fyzické osoby a obec Květnou. V roce 2013 tyto činnosti nadále pokračovaly a pomalu se uskutečňovaly přípravné práce pro otevření provozu sýrárny v roce 2014. Organizace potom zakoupila první vlastní hovězí dobytek. Jednalo se konkrétně o tři kusy krav plemene švýcarský hnědý skot a nyní je dojeno celkem šest kusů.

Postupně se rozvíjel provoz sýrárny, která dokáže za den zpracovat přibližně 150 l mléka. Organizace začala své výrobky vyvážet do všech okolních měst a hledala stále nové kontakty směřující k rozvoji prodeje. Květná zahrada si také připsala první cenu za nejlepší sýry v celém Pardubickém kraji. V roce 2021 získal unikátní sýr z nepasterovaného kravského mléka s názvem „Květnský poklad“ značku „Regionální potravina“ udělovanou Ministerstvem zemědělství. Postupem času organizace zvýšila své obraty z prodeje sýrů a hlavním důsledkem bylo získání nových odběratelů. Rozvoj vrcholil roku 2017, kdy organizace vybudovala svoji moštárnu, sušárnu ovoce a výrobu marmelád a džemů, zejména velmi vyhlášená jsou povidla, která vyhrála soutěž Mls Pardubického kraje.

Květná zahrada v srpnu 2017 otevřela svůj první obchůdek za pomoci obce Květná. Tento obchůdek se nachází na hlavní ulici směr Polička – Svitavy vedle zastávky autobusu. Hlavním důvodem otevření obchůdku bylo, že obec Květná žádný obchod neměla a takhle měli obyvatelé obce k dispozici základní sortiment potravin. V obchůdku také nabízí i výrobky ze sýrárny, lokální uzeniny, doplňkové zboží, v létě točenou zmrzlinu, kávu, v zimě párek v rohlíku a svačिनové polévky. Investici do obchůdku obstarala obec Květná, která pro stavbu obchůdku použila starý lodní kontejner. Květná zahrada později roku 2018 obchůdek od obce odkoupila díky grantu Pardubického kraje na sociální podnikání. V říjnu 2020 byl rozšířen provoz obchůdku o téměř dvojnásobnou plochu, což obyvatelé obce hodnotili pozitivně. V roce 2021 byla ukončena aktivita přibližování dřeva koňmi, a to z důvodu nízkých cen odběratelů.

Nově od podzimu 2018 pracuje linka na výrobu pelet z koňského hnoje. Na tuto linku přispěl Státní zemědělský intervenční fond a grant ČSOB na rozvoj sociálního podnikání. Na zbytek částky si organizace půjčila od obce Květná. Pelety z koňského hnoje jsou následně využívány k topení nebo hnojení pozemků. Květná zahrada pravidelně vaří hotová jídla pro veřejnost, občany i firmy a do obchůdku dodává obložené chleby a buchty. Nově od roku 2019 organizace nabízí ubytování, kde se jedná celkem o tři apartmány v hlavní budově. Bohužel za pandemii roku 2020 byla tato obytná část uzavřena a to ji dost poznamenalo. Dále pokračovala spolupráce s Úřadem práce ve Svitavách. Květná zahrada požádala i pro rok 2021 u tohoto úřadu o příspěvek na vytvoření pracovních míst v rámci veřejně prospěšných prací. Rok 2021 také přinesl intenzivní spolupráci s místní akční skupinou Poličsko. Jednalo se o přípravu strategie MAS a s tím spojené financování opatření ve strategii uvedených. V roce 2021 se mohla každá organizace zúčastnit návrhu projektů a právě Květná zahrada se aktivně na tomto podílela (Květná zahrada, 2023).

3.6. Poslání

Posláním Domu na půl cesty Květná je pomoc mladým lidem, kteří po dosažení zletilosti opouštějí školské zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, vrací se z jiných zařízení pro péči o děti a mládež, z výkonu trestu odnětí svobody, ochranné léčby, nebo jsou v obtížné životní situaci – bez přístřeší, potřebné pomoci a podpory. Sociální služba Dům na půl cesty Květná se snaží neustále těmto lidem pomáhat žít samostatně. Snaží se jim postupně najít bydlení, práci, navázat osobní a sociální vztahy a stát se součástí přirozeného místního společenství. Poskytované sociální služby zachovávají a rozvíjí důstojný život. Jsou také zaměřeny na podporu samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti a věnují se rozvoji specifických vlastností a dovedností s ohledem na životní potřeby ubytovaných mladých lidí.

3.7. Cíle poskytovaných sociálních služeb

3.7.1. Osamostatnění

Pokud je člověk dlouhodobě „v pohybu“, tedy bez jednoho místa, kde žil, případně pokud žil dlouhodobě v dětském domově, výchovném nebo jiném ústavu, je pro něj dobré se postupně naučit samostatně žít běžným životem. V překladu to znamená sociální stabilizace. Touto stabilizací se rozumí najít si přijatelnou práci, partnera a stanovit si, jaké místo ve společnosti chce zaujmout. Prostřednictvím pohovoru se zjišťuje na začátku, během a na konci poskytování sociálních služeb jaká bude úspěšnost těchto cílů, tedy schopnost člověka žít samostatně mimo sociální zařízení.

3.7.2. Pracovní návyky

Pokud člověk nemá pracovní návyky k práci, tak na trhu práce neobstojí. Pokud u člověka bude během adaptačního období, které trvá 1-3 měsíců, zjištěno, že člověku absentují pracovní návyky, bude automaticky zařazen do programu pracovní terapie. To je dohodnuto předem v rámci společného plánování průběhu poskytování sociální služby a uvedeno v jeho individuálním záznamu o průběhu poskytování a s jeho souhlasem. Bez tohoto souhlasu by byla veškerá spolupráce při poskytování sociálních služeb ukončena. Měřítkem se považuje dlouhodobě pracovní bezproblémový uživatel, který pracuje nejméně 6 měsíců.

3.7.3. Vzdělání

Když člověk nevlastní alespoň výuční list, tak práce se získává velmi složitě. Organizace pomáhá všem, kteří mají vzdělání nedokončené, neúplné nebo dokonce žádné. Za určitých podmínek je možné si vzdělání doplnit. Poté je měřítkem doplněné vzdělání prokázané příslušnými dokumenty.

3.7.4. Schopnost orientovat se na úřadech

Pokud člověk ztratí zaměstnání, tak musí vědět se kterými úřady a institucemi má jednat. Musí také vědět, jak postupovat při různých situacích jako například ztráta zaměstnání, nemoc, ztráta bydlení apod. Měřítko pro tuto oblast je schopnost uživatele vědět a jednat výše uvedeným způsobem. Všechny další schopnosti a dovednosti se zjišťují při vstupním pohovoru do podniku a v průběhu poskytování sociálních služeb.

3.8. Základní zásady sociálních služeb

Hlavní zásadou podniku je poskytovat kvalitní služby, neustále a zcela v souladu se zákonem o sociálních službách a standardy kvality sociálních služeb tak, jak jsou rozpracovány v dokumentech poskytovatele. Veškeré poskytování služeb a navázání kontaktu je založeno na důvěře, porozumění, rovnoprávnosti a vzájemném respektování. Důležité je, aby měl uživatel vždy možnost volby. Uživateli je zaručena diskrétnost a také je informován, jaký má služba charakter. Uživatel má možnost spolurozhodovat o průběhu, formě, podmínkách a rozsahu poskytované služby. Veškeré služby jsou poskytovány stejným způsobem a za odpovídajících podmínek. Stejný přístup mají i všichni pracovníci, kteří se na poskytování služeb podílejí. Všechny základní informace jak o poskytovateli, ale i o poskytovaných službách, pravidlech nebo okruhu osob lze dohledat na webových stránkách, které jsou přístupné všem sociálním pracovníkům ze všech partnerských měst. Tyto informace jsou taktéž součástí vstupního dotazníku.

3.9. Osoby v podniku

Služby jsou výhradně určeny pro osoby ve věku od 18 do 26 let, které po dosažení zletilosti opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy. Zařízení je vhodné i pro osoby z jiných zařízení pro péči o děti a mládež. Poskytnuta pomoc může být i osobám, které opouští místo výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranou léčbu. Zařízení je tedy specializováno pro mladé lidi, kteří odcházejí z již uvedených zařízení, případně po předchozí zkušenosti v některém z uvedených zařízení. Jsou výjimky, kdy uživatelé zařízení mají více než 26 let. Mezi tyto výjimky může patřit jedinec, který dosáhne 26 let věku v průběhu poskytování služeb, ale ještě nejsou naplněny jeho potřeby. Druhou podmínkou je, pokud uživatel patří do cílové skupiny a je mu více než 26 let, že nedokáže najít jinou sociální službu, která by mu dokázala pomoci. Jedná se o mladé lidi zejména s výskytem pobytu v zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy nebo v jiných zařízeních poskytujících péči dětem v ohrožení (např. zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc), a to i žijící na ulici. Tato služba neposkytuje pomoc osobám závislých na omamných a psychotropních

látkách ani osobám se závažnou psychiatrickou diagnózou nebo se závažným chronickým duševním onemocněním. Z hlediska různého přístupu, metodám práce a specifickým potřebám je přijímání a poskytování všech sociálních služeb osobám po návratu z výkonu trestu, léčby, psychiatrickým onemocněním nebo dlouhodobými psychickými poruchami řízeno specifickými postupy. Pomocí těchto postupů se dá zjistit, jakou pomoc může sociální podnik nabídnout. Uchazeč také zjistí, zda má o služby zájem a pracovníci podniku sami určí, jestli je člověk vhodný uchazeč pro podnik. Podnik preferuje osoby, které mají znalost českého jazyka a dokáží s ním plynule komunikovat. Květná zahrada z hlediska kapacity preferuje mladé lidi s trvalým pobytem na území bývalého okresu Svitavy. Jelikož prostory zařízení nejsou bezbariérové, tak není zařízení vhodné pro vozíčkáře, hluchoslepé a nevidomé. Mezi těmi lidmi se najdou výjimky, které v zařízení mohou pobývat, ale tyto případy musí posoudit sociální pracovník, který je v kontaktu s vedoucím zařízení.

3.10. Základní poskytované činnosti

3.10.1. Poskytnutí ubytování

Zařízení poskytuje ubytování se znaky domácího prostředí. Ubytování je nabízeno vždy maximálně na jeden rok. Pokud uživatel požádá o delší ubytování, je mu vyhověno, pokud má určité žádoucí specifické potřeby. V případě tohoto delšího pobytu musí být poskytované služby rozšířeny a to z důvodu, aby uživatel dokázal fungovat zcela samostatně v delším období. Uživatelé mohou být ubytováni buď v garsonce, kterých zařízení poskytuje celkem 8, nebo mohou být ubytováni ve startovacím bytě. Tento startovací byt pojme maximálně tři uživatele a druh ubytování vždy záleží na rozsahu potřeb jednotlivých uživatelů. V tomto ubytování je zajištěn pravidelný úklid, praní a žehlení prádla a výměna povlečení.

3.10.2. Kontakt se společenským prostředím

Zařízení v Květné zahradě také pomáhá sociálně znevýhodněným osobám i z hlediska sociální stránky. Jde především o upevňování kontaktu s rodinou. Dále to jsou různé podpory aktivit, které vedou k sociálnímu začleňování osob. Tyto služby jsou naprosto individuální, protože každý má jiné potřeby a cíle. Současně zařízení také poskytuje pomoc u klasicky dostupných služeb nebo informačních zdrojů.

3.10.3. Sociálně terapeutické činnosti

Květná zahrada nabízí také socioterapeutické činnosti. Tyto činnosti jsou prospěšné k rozvoji nebo dokonce udržení osobních a sociálních schopností. Socioterapeutické činnosti zlepšují dovednosti, které pomáhají sociálnímu začleňování osob. Mezi způsoby začleňování jsou

například společná sezení uživatelů zařízení. Může se jednat o podporu samosprávy uživatelů zařízení nebo také moderování konfliktů, které mohou nastat. V zařízení se snaží všem osobám budovat pracovní návyky, aby později uspěly na trhu práce. Pro rozvoj těchto návyků zařízení poskytuje program Postupné zaměstnávání. Sociálně znevýhodněné osoby se takhle učí práci, která je potřeba pro provoz Domu na půl cesty Květná. Potom to jsou jednotlivá zaměstnání v sociálním podniku například sýrárna nebo moštárna. Nakonec to jsou stáže v jiných smluvních firmách a na volném trhu práce.

3.10.4.Pomoc při uplatňování práv

Osoby se sociálním znevýhodněním většinou nemají zkušenosti s řešením určitých záležitostí, proto se tato pomoc využívá při vyřizování záležitostí jako například je vyplňování různých úředních dokumentů. Tato podpora naučí uživatele schopnost se samostatně orientovat a řešit záležitosti. Další pomoc spočívá ve zdokonalení komunikačních dovedností, které jsou pro tyto osoby velice důležité (Květná zahrada, 2023).

3.11. Sociální principy podniku

3.11.1.Sociální princip

První část sociálního principu se týká integrace osob ze znevýhodněných skupin. Z celkového počtu zaměstnanců sociálního podniku Květná zahrada tvoří 30 % zaměstnanci ze znevýhodněných skupin. Jedná se především o osoby se sociálním handicapem, které postupem času přijdou na pracovní trh. Mezi zaměstnané znevýhodněné skupiny patří také osoby se zdravotním handicapem. Osoby z této skupiny se mohou na aktivitách podniku podílet dlouhodobě vzhledem k jejich zdravotnímu stavu. Podnik svým zaměstnancům ze znevýhodněných skupin poskytuje integrační podporu. Květná zahrada má vytvořenou svoji vlastní metodiku profesního rozvoje a integrace zaměstnanců, podle které se řídí. Druhá část sociálního principu se zabývá účastí zaměstnanců a členů na směřování podniku. Podnik všechny své zaměstnance pravidelně informuje o společensky prospěšných cílech a také je do těchto cílů zapojuje.

3.11.2.Ekonomický princip

Z hlediska ekonomického principu je případný zisk používán především na rozvoj sociálního podniku nebo může být využit pro naplnění společensky prospěšných cílů. Pokud firma vykáže zisk, tak přibližně 51 % tohoto zisku je použito na rozvoj podniku. Celé manažerské vedení podniku je naprosto nezávislé na externím zřizovateli. Tím se rozumí autonomie v manažerském rozhodování a řízení podniku. Sociální podnik Květná zahrada má pouze

jednoho zakladatele, ovšem ten není členem Správní rady. Statuárním orgánem v podniku není zakladatel, ale ředitel. Zakládací listina podniku přesně vymezuje jakou pravomoc má v podniku ředitel, zakladatel a Správní rada. Zakladatel nemá právo zasahovat do manažerského rozhodování, což je vymezeno v zakladatelské listině.

3.11.3. Enviromentální princip

Podnik má několik environmentálních zásad, které se snaží dodržovat. Zásady se týkají výroby, spotřeby a provozu. Podnik dbá na enviromentální princip ve všech jeho fázích podnikání. Klade důraz na životní prostředí, a proto všechny své zaměstnance pravidelně seznamuje s pravidly chování na pracovišti, aby maximálně přispívali k ekologii. Všechny tyto zásady jsou zaměstnancům sdělovány na pravidelných poradách. Cílem je sledovat jaká je spotřeba energií a zaměstnanci jsou směřováni k lepšímu hospodaření s energetickými zdroji. Mezi jejich aktivity patří třídění odpadu různého druhu. Jde konkrétně o plast, papír, sklo, směsný odpad a biologicky rozložitelný odpad. Podnik do výroby odebírá suroviny v maximálních velikostech a preferuje recyklovatelné obaly. Podnik také převážně používá úsporná zařízení a spotřebiče. Podnik má také snahu minimalizovat spotřebu papíru a toneru, proto dává přednost komunikaci a datům v elektronické podobě. Všechny tyto enviromentální přínosy podnik neustále hodnotí a stále hledá nové nápady pro zdokonalování.

3.11.4. Místní prospěch

Podnik je orientován na lokální potřeby ve svých činnostech. Podnik se ve svém sociálním podnikání orientuje na místní komunitu a jejich poptávku. Místní komunitou se rozumí celé okolí v rozmezí do 30 km, ale také celý okres Svitavy a Pardubický kraj. Podnik dává přednost zdrojům, které jsou nejbližší. Tímto zdrojem mohou být místní obyvatelé. Proto se podnik snaží zaměstnávat pouze obyvatele z okolních vesnic a měst nebo uživatele domu na půl cesty Květná, kteří tam pobývají z důvodu poskytování sociálních služeb. Dalším prospěchem je nákup od místních dodavatelů. Tyto místní dodavatele využívají z hlediska obsahu dodávky, cenové nabídky nebo dostupnosti. Vždy ale při srovnatelných podmínkách dávají přednost místním dodavatelům. Podnik také už od založení začal spolupracovat s místními aktéry. Mezi tyto aktéry se řadí především Úřad práce ve Svitavách, Místní akční skupina Poličko a obec Květná (Květná zahrada, 2023).

4. Analýza aktivit podniku

V této části práce budu analyzovat ekonomickou stránku sociálního podniku Květná zahrada. Nejdříve se zaměřím na jednotlivé výnosy a náklady podniku za jednotlivé činnosti v oblasti

sociálního podnikání a zhodnotím tyto data v rozmezí pěti let od roku 2018 do 2022, data za rok 2023 nebyla doposud k dispozici.

4.1. Výnosy a náklady hospodářských činností

4.1.1. Farma

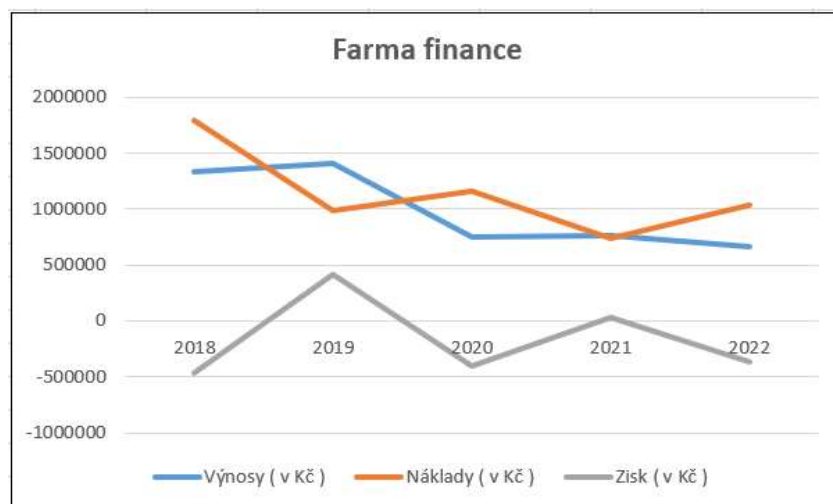
Pro analýzu jsem použil data z předložených výsledovek za jednotlivé roky. Na konec celé kapitoly 4.1. přikládám ukázkovou tabulku výsledovky všech hospodářských činností za rok 2018. Zbylé tabulky za následující roky jsou identické, proto je dále neuvádím. První analyzovanou činností v podniku je farma. První sloupec tabulky obsahuje jednotlivé výnosy farmy za daný rok a sloupec druhý náklady farmy. Poslední sloupec je rozdíl mezi výnosy a náklady pro určení ziskovosti za daný rok. Poté jsou veškeré výnosy a náklady sečteny a opět proveden rozdíl mezi nimi. Za sledovaných pět let je tedy činnost farmy ve ztrátě 786 145 Kč. Pro lepší přehlednost je níže uveden graf.

Tabulka 3: Přehled výnosů a nákladů oblasti farma v letech 2018-2022

Farma	Výnosy	Náklady	Zisk
2018	1 328 643 Kč	1 791 364 Kč	-462 721 Kč
2019	1 405 890 Kč	989 107 Kč	416 783 Kč
2020	755 736 Kč	1 154 987 Kč	-399 251 Kč
2021	761 214 Kč	736 609 Kč	24 605 Kč
2022	669 629 Kč	1 035 190 Kč	-365 561 Kč
Celkem	4 921 112 Kč	5 707 257 Kč	-786 145 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování podle výsledovek Květné zahrady

V roce 2018 hlavní podíl na výnosu tvořil prodej služeb, který sám tvořil přibližně 1,2 mil Kč. Ovšem do nákladů se nejvíce promítl nákup zásob pro provoz farmy a větší opravy, což zapříčinilo celkovou ztrátu. V roce 2019 se podniku podařilo prodat velké množství produktů v hodnotě cca 0,5 mil. Kč a farma se ocitla v poměrně velkém zisku. Rok 2020 zasáhl významně Covid-19, který poznamenal především prodej produktů a farma skončila ve ztrátě bezmála 0,4 mil. Kč. V roce 2021 farma opět činila několik finančně náročných oprav, ale také se prodalo výrazně více výrobků a tento rok farma zakončila v menším zisku. Poslední analyzovaný rok 2022 skončil ve ztrátě a hlavní důsledkem byly náklady za služby a opravy farmy.

Obrázek 6: Grafické znázornění finanční situace oblasti farma

Zdroj: Vlastní zpracování

Obrázek 7: Farma Květné zahrady

Zdroj: Květná zahrada

4.1.2. Kiosek

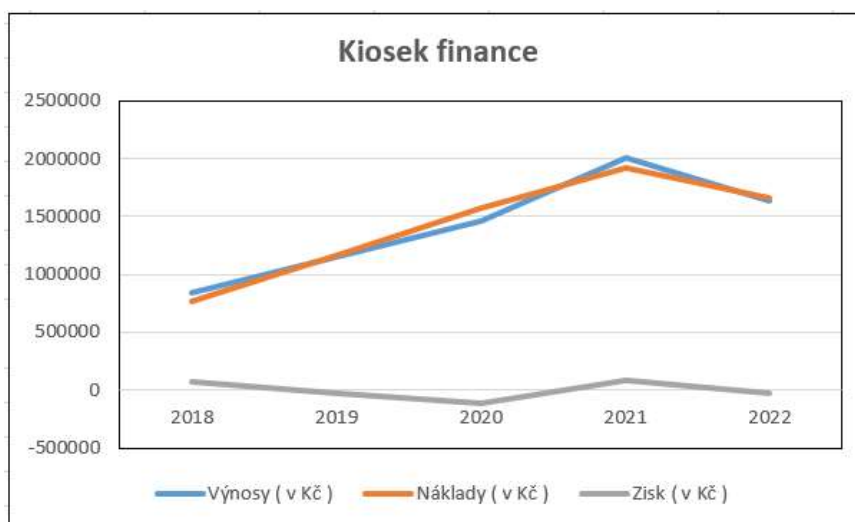
Pro analýzu jsem opět použil data z výsledovek za jednotlivé roky, viz ukázková tabulka výsledovky všech hospodářských činností za rok 2018 na konci kapitoly 4.1. Zbylé tabulky za následující roky jsou identické, proto je dále neuvádím. Druhou činností je kiosek. Druhý a třetí sloupec tabulky opět vykazují výnosy a náklady kiosku za sledované roky. Potom je opět proveden rozdíl mezi těmito sloupci pro určení ziskovosti za daný rok. V posledním řádku jsou opět všechny výnosy a náklady sečteny a znovu proveden rozdíl. Celkový výsledek kiosku za toto období činí zisk 2217 Kč. Pro lepší přehlednost je níže uveden graf.

Tabulka 4: Přehled výnosů a nákladů oblasti kiosků v letech 2018-2022

Kioskek	Výnosy	Náklady	Zisk
2018	840 473 Kč	767 434 Kč	73 039 Kč
2019	1 145 866 Kč	1 167 789 Kč	-21 923 Kč
2020	1 465 863 Kč	1 575 777 Kč	-109 914 Kč
2021	2 005 063 Kč	1 916 623 Kč	88 440 Kč
2022	1 629 223 Kč	1 656 648 Kč	-27 425 Kč
Celkem	7 086 488 Kč	7 084 271 Kč	2 217 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování podle výsledovek Květné zahrady

V roce 2018 měl kioskek největší náklady za nákup zboží, ale dokázal také prodat velké množství výrobků a zboží, proto se tento rok ocitl v zisku cca 70 tis. Kč. Rok 2019 přinesl menší ztrátu, i přes skutečnost, že kioskek obdržel dotaci ve výši 100 tis. Kč. V roce 2020 tvořily největší náklady nákup zboží a hrubé mzdy což dohromady činilo přibližně 1,2 mil. Kč. Kioskek tento rok obdržel opět dotaci ve stejné výši 100 tis. Kč, ale bohužel skončil ve velké ztrátě 109 tis. Kč. Právě tento rok kioskek výrazně poznamenal Covid-19. V roce 2021 kioskek prošel rekonstrukcí, která podnik stála cca 170 tis. Kč. Ovšem i tento rok kioskek obdržel dotaci ve výši 150 tis. Kč a i díky vysokému prodeji zboží skončil v zisku, který téměř smazal ztrátu předchozího roku. Poslední rok 2022 přinesl drobnou ztrátu. Kioskek sice obdržel příspěvek ve výši 50 tis. Kč, ale neprodal tolik výrobků jako předchozí roky a také rostoucí cena energií se projevila ve zvýšených nákladech.

Obrázek 8: Grafické znázornění finanční situace oblasti kiosků

Zdroj: Vlastní zpracování

4.1.3. Sýrárna

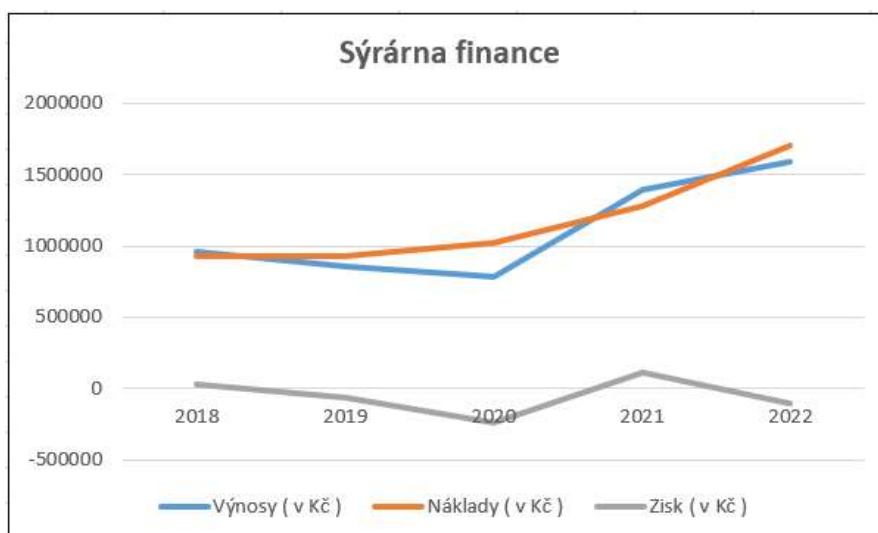
Pro analýzu jsem i zde použil data z výsledovek za jednotlivé roky, viz ukázková tabulka výsledovky všech hospodářských činností za rok 2018 na konci kapitoly 4.1. Zbylé tabulky za následující roky jsou identické, proto je dále neuvádím. Třetí činností podniku je sýrárna. Druhý sloupec tabulky obsahuje výnosy sýrárny za jednotlivé roky a třetí sloupec naopak náklady. Za každý rok je proveden rozdíl k vyčíslení ziskovosti a to konkrétně v posledním sloupci. V posledním řádku jsou jednotlivé výnosy a náklady sečteny a opět proveden rozdíl, který v této oblasti činí ztrátu 276 497 Kč. Pro lepší přehlednost je níže uveden graf.

Tabulka 5: Přehled výnosů a nákladů oblasti sýrárna v letech 2018-2022

Sýrárna	Výnosy	Náklady	Zisk
2018	961 885 Kč	931 604 Kč	30 281 Kč
2019	860 366 Kč	922 993 Kč	-62 627 Kč
2020	785 500 Kč	1 025 121 Kč	-239 621 Kč
2021	1 387 916 Kč	1 281 077 Kč	106 839 Kč
2022	1 593 666 Kč	1 705 035 Kč	-111 369 Kč
Celkem	5 589 333 Kč	5 865 830 Kč	-276 497 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování podle výsledovek Květné zahrady

Největším nákladem sýrárny za rok 2018 tvoří především pokrytí hrubých mezd, energií a nákup zásob. Naopak největším výnosem ve výši přibližně 0,9 mil. Kč byl počet prodaných výrobků a sýrárna zakončila rok v zisku. Následoval rok 2019, kde opět nejvyšší náklad tvořil nákup zásob a cena energií, ale tento rok poklesl počet prodaných výrobků, což přineslo ztrátu přibližně 60 tis. Kč. Rok 2020 poznamenal Covid-19 stejně jako ostatní hospodářské aktivity. Celkově se vyrábělo a prodávalo málo výrobků a u důvodu drahých cen energií sýrárna tento rok skončila s velkou ztrátou. V roce 2021 bylo hlavním úkolem sýrárny vykazovat zisk a tím kompenzovat rok předchozí. To se jim povedlo, prodej výrobků opět výrazně vzrostl a konec roku zaznamenali zisk ve výši 106 tis. Kč. V roce 2022 musela sýrárna vynaložit přibližně 200 tis. Kč za náklady za služby, což přivedlo sýrárnu do ztráty 111 tis. Kč.

Obrázek 9: Grafické znázornění finanční situace oblasti sýrárna

Zdroj: Vlastní zpracování

Obrázek 10: Produkty Květné zahrady z oblasti sýrárna

Zdroj: Květná zahrada

4.1.4. Zpracovna ovoce

Pro analýzu jsem použil data z výsledovek za jednotlivé roky, viz ukázková tabulka výsledovky všech hospodářských činností za rok 2018 na konci kapitoly 4.1. Zbylé tabulky za následující roky jsou identické, proto je dále neuvádím. Čtvrtou činností podniku je zpracovna ovoce. Analýza je provedena opět za sledovaných pět let. Druhý a třetí sloupec tabulky obsahuje výnosy a náklady zpracovny ovoce za jednotlivé roky. Poslední sloupec vznikl rozdílem mezi výnosy a náklady a ukazuje tedy výsledek za jednotlivý rok. Poslední řádek

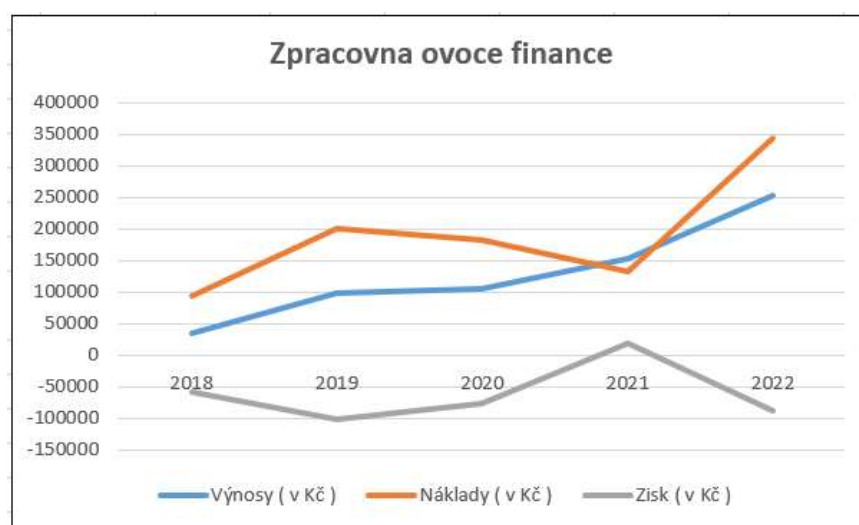
obsahuje celkové výnosy a náklady a opět je mezi nimi proveden rozdíl. U této oblasti lze spatřit, že výnosy se pohybují stále lineárně nahoru každým rokem, ovšem náklady jsou příliš vysoké a celkově se tato činnost nachází ve ztrátě 307 059 Kč. Pro lepší přehlednost je níže uveden graf.

Tabulka 6: Přehled výnosů a nákladů oblasti zpracovny ovoce v letech 2018-2022

Zpracovna ovoce	Výnosy	Náklady	Zisk
2018	35 425 Kč	93 468 Kč	-58 043 Kč
2019	97 781 Kč	200 195 Kč	-102 414 Kč
2020	105 574 Kč	182 258 Kč	-76 684 Kč
2021	151 772 Kč	132 188 Kč	19 584 Kč
2022	253 260 Kč	342 762 Kč	-89 502 Kč
Celkem	643 812 Kč	950 871 Kč	-307 059 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování podle výsledovek Květné zahrady

Zpracovna ovoce byla v roce 2018 novinkou podniku. Tento rok zpracovna ovoce vykazovala poměrně pěkné výnosy za prodané výrobky, ale proběhlo několik oprav, proto tento rok skončil ztrátou. V roce 2019 zpracovna ovoce provedla rekonstrukci, která tvořila velký podíl nákladů za daný rok, a proto tento rok zpracovna ovoce vykazovala ztrátu 102 tis. Kč. Rok 2020 přinesl značné náklady v podobě výdajů za služby. Zároveň se z důvodu výskytu Covidu-19 prodalo málo výrobků a zpracovna ovoce tak skončila tento rok ztrátou 76 tis. Kč. Rok 2021 přinesl díky zvýšené poptávce o výrobky zisk ve výši cca 19 tis. Kč. V roce 2022 proběhl bohužel podobný scénář jako v roce 2020 a tento rok skončil ztrátou 89 tis. Kč.

Obrázek 11: Grafické znázornění finanční situace oblasti zpracovny ovoce

Zdroj: Vlastní zpracování

4.1.5. Kuchyň

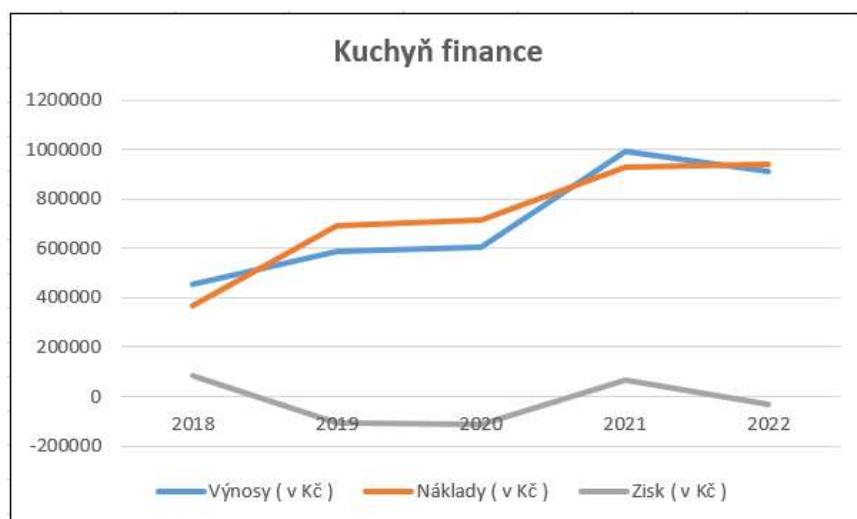
Pro analýzu jsem použil data z výsledovek za jednotlivé roky, viz ukázková tabulka výsledovky všech hospodářských činností za rok 2018 na konci kapitoly 4.1. Zbylé tabulky za následující roky jsou identické, proto je dále neuvádím. Předposlední činností podniku je kuchyň. I v této oblasti se vychází z dat za sledovaných pět let. Druhý a třetí sloupec tabulky obsahuje výnosy a náklady kuchyně za jednotlivé roky. Poslední sloupec zobrazuje zisk za každý rok a je tedy rozdílem mezi výnosy a náklady. Poslední řádek tvoří celkové výnosy a náklady, které se opět mezi sebou odečtou a vznikne konečný výsledek pro činnost kuchyně, která za dané období vykazuje ztrátu 99 432 Kč. Pro lepší přehlednost je níže uveden graf.

Tabulka 7: Přehled výnosů a nákladů oblasti kuchyň v letech 2018-2022

Kuchyň	Výnosy	Náklady	Zisk
2018	451 934 Kč	367 738 Kč	84 196 Kč
2019	585 971 Kč	691 813 Kč	-105 842 Kč
2020	603 816 Kč	717 670 Kč	-113 854 Kč
2021	996 045 Kč	927 359 Kč	68 686 Kč
2022	910 453 Kč	943 071 Kč	-32 618 Kč
Celkem	3 548 219 Kč	3 647 651 Kč	-99 432 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování podle výsledovek Květné zahrady

Nejvyšším nákladem pro kuchyň za rok 2018 byl nákup zásob a drobného majetku, ale podařilo se prodat vysoký počet jídel a dalších produktů, proto tento rok končil v zisku cca 84 tis. Kč. Rok 2019 skončil ztrátou 105 tis. Kč a to především z důvodu nákladů na opravy a dovybavení provozu kuchyně. Rok 2020 se do chodu kuchyně promítl ve stejném scénáři jako u předchozí sýrárny. Vaření se značně omezilo kvůli Covid-19, z důvodu poklesu zákazníků a i z důvodu vysokých cen energií kuchyň zakončila rok ztrátou 113 tis. Kč. V roce 2021 se zvýšila poptávka po výrobcích, proto se provoz kuchyně vrátil do kladných čísel. V roce 2022 se do nákladů opět promítly ceny za energie a i přes obdržení příspěvek ve výši 35 tis. Kč, kuchyň skončila tento rok v mírné ztrátě.

Obrázek 12: Grafické znázornění finanční situace oblasti kuchyň

Zdroj: Vlastní zpracování

4.1.6. Ubytování

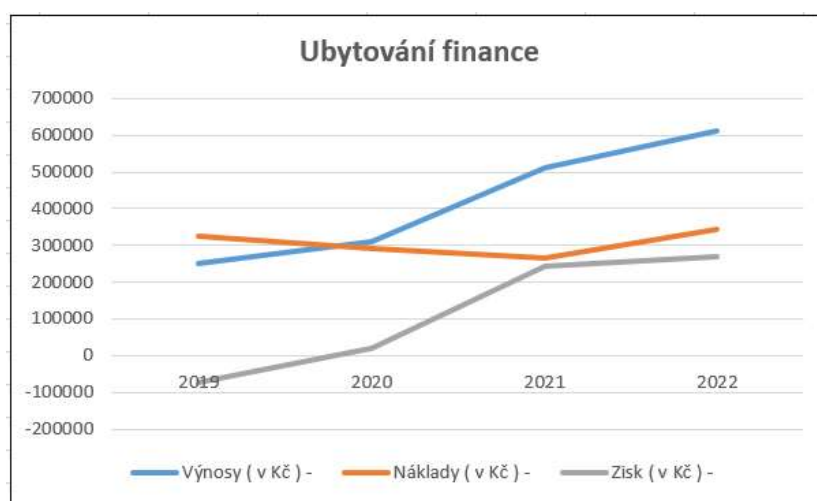
Pro analýzu jsem použil i zde data z výsledovek za jednotlivé roky, viz ukázková tabulka výsledovky všech hospodářských činností za rok 2018 na konci kapitoly 4.1. Zbylé tabulky za následující roky jsou identické, proto je dále neuvádím. Poslední analyzovanou činností v podniku je ubytování. Tuto činnost podnik provozuje až od roku 2019, proto jsou data použita pouze za poslední čtyři roky, tedy rozmezí let 2019-2022. Druhý a třetí sloupec tabulky obsahuje opět výnosy a náklady za jednotlivé roky. Poté byl opět proveden rozdíl mezi výnosy a náklady pro zjištění zisku za dané roky. V posledním řádku jsou všechny výnosy a náklady sečteny a znovu proveden mezi nimi rozdíl. U této činnosti lze vidět, že první rok měla vysoké počáteční pořizovací náklady, ale další roky se stabilizovala a začala tvořit poměrně velký zisk, který činí celkové výše 458 075 Kč. Pro lepší přehlednost je níže uveden graf.

Tabulka 8: Přehled výnosů a nákladů oblasti ubytování v letech 2018-2022

Ubytování	Výnosy	Náklady	Zisk
2018	-	-	-
2019	249 652 Kč	324 631 Kč	-74 979 Kč
2020	312 056 Kč	290 543 Kč	21 513 Kč
2021	510 769 Kč	266 791 Kč	243 978 Kč
2022	613 159 Kč	345 596 Kč	267 563 Kč
Celkem	1 685 636 Kč	1 227 561 Kč	458 075 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování podle výsledovek Květné zahrady

Rok 2019 v oblasti ubytování skončil ztrátou a hlavní příčinou bylo pořízení vybavení a vysoké ceny energií. Rok 2020 přinesl v závěru menší zisk. Bylo to především z důvodu, že se nejednalo o prodej výrobků, ale pouze služeb ubytování a na to neměl Covid-19 tak velký vliv. Cena energií byla také nižší a nebylo už potřeba pořizovat další vybavení jako předchozí rok. V roce 2021 mezi hlavní položky nákladů patřily právě mzdy zaměstnanců a bankovní poplatky, ale také bylo o ubytování velký zájem, proto konec roku byl zakončen ziskem 243 tis. Kč. Rok 2022 byl opět velice ziskový s výší 267 tis. Kč. Bylo to především z důvodu maximálního využití ubytovacích kapacit během celého roku.

Obrázek 13: Grafické znázornění finanční situace oblasti ubytování

Zdroj: Vlastní zpracování

Obrázek 14: Ubytování Květné zahrady

Zdroj: Květná zahrada

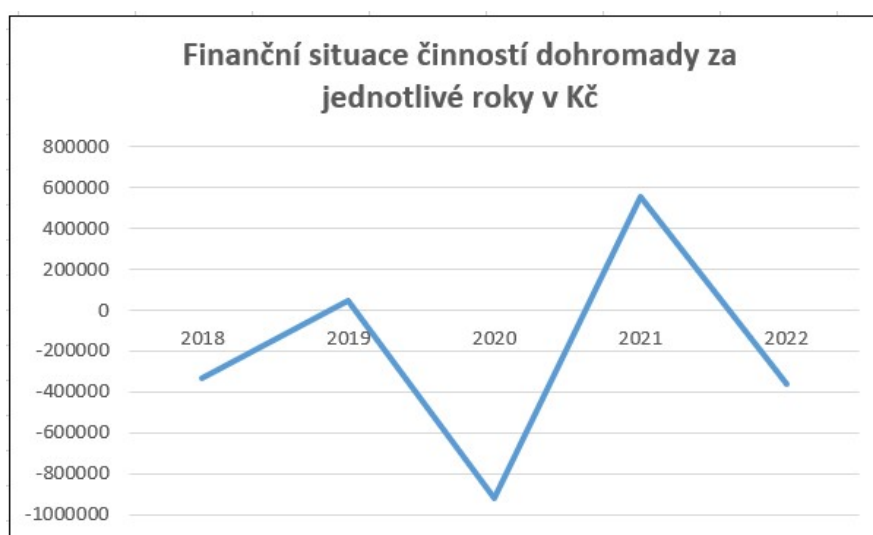
Výsledky všech těchto činností jsou použity v následující tabulce, která porovnává celkový zisk všech hospodářských činností dohromady za každý rok. Největší ztrátu činnosti

zaznamenaly právě v roce 2020 z důvodu pandemie Covid-19. Tento rok se nejvíce podepsal na celkové ztrátě cca 1 mil. Kč všech hospodářských činností za posledních pět let. Jednotlivé zisky nebo ztráty byly podrobně popsány u každé z aktivit. Pro přehlednost je výše zisku nebo ztráty uvedena v grafu níže.

Tabulka 9: Přehled zisku/ztráty všech hospodářských aktivit za jednotlivé roky

Zisk celkem	Farma	Kiosek	Sýrárna	Zpracovna ovoce	Kuchyň	Ubytování	Celkem
2018	-462 721 Kč	73 039 Kč	30 281 Kč	-58 043 Kč	84 196 Kč	-	-333 248 Kč
2019	416 783 Kč	-21 923 Kč	-62 627 Kč	-102 414 Kč	-105 842 Kč	-74 979 Kč	48 998 Kč
2020	-399 251 Kč	-109 914 Kč	-239 621 Kč	-76 684 Kč	-113 854 Kč	21 513 Kč	-917 811 Kč
2021	24 605 Kč	88 440 Kč	106 839 Kč	19 584 Kč	68 686 Kč	243 978 Kč	552 132 Kč
2022	-365 561 Kč	-27 425 Kč	-111 369 Kč	-89 502 Kč	-32 618 Kč	267 563 Kč	-358 912 Kč
Celkem	-786 145 Kč	2 217 Kč	-276 497 Kč	-307 059 Kč	-99 432 Kč	458 075 Kč	-1 008 841 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování podle výsledovek Květné zahrady

Obrázek 15: Grafické znázornění finanční situace všech hospodářských činností

Zdroj: Vlastní zpracování

Níže přikládám vzor výsledovky hospodářských činností podniku Květná zahrada za rok 2018, ze kterých jsem vycházel při hodnocení daného období. Tabulky za další roky jsou identické, proto je již neuvádím.

Tabulka 10: Výsledovka hospodářských činností Květné zahrady za rok 2018

Náklady		Farma 3/31	Kiosek 3/310	Sýrárna 3/311	Zpracovna ovoce 3/312	Kuchyně 3/313
501	režie, zásoby, drobný majetek	505 722,50	112 639,06	110 883,46	28 503,05	273 098,10
502	energie, voda, uhlí	89 634,11	25 395,00	101 025,20		
504	spotřeba zboží	0,00	488 001,28			
511	opravy a udržování	183 939,25	2 165,24	20 862,39	19 077,88	6 088,00
512	cestovné	167,80				
513	reprezentace	0,00		16 368,05		6 601,24
518	ostatní služby	196 470,17		8 010,00	3 065,35	1 722,00
521	hrubé mzdy	308 991,00	93 988,00	423 109,00	2 438,00	46 084,00
524	zdravotní a sociální pojištění	104 555,00	20 796,00	153 193,00	828,00	15 669,00
527	zákonné sociální náklady (prohlídky)	1 750,00				98 879,87
528	ostatní soc. náklady (doplátky obědů)					10 963,00
531	silniční daň	9 509,00				
538	daně a poplatky	2 436,00				
541	smluvní poplatky a pokuty	107,00				
544	úroky	78 861,18			8 849,29	
546	dary - přisp. Zřizovatele SVP	42 000,00				
548	manka a škody	7 510,63				
549	bankovní poplatky	62 835,78			786,50	243,00
551	odpisy DHM	226 075,52	24 450,00	115 255,00	29 920,00	551,00
554	prodaný materiál					
563	změna stavu výrobků	0,00		-17 102,09	0,00	-92 160,48
564	změna stavu zvířat	-29 200,00				
572	aktivace vnitropodnikových služeb	0,00				
Náklady celkem		1 791 364,94	767 434,58	931 604,01	93 468,07	367 738,73
Výnosy						
601	prodané výrobky	10 764,69	197 575,64	957 400,56	35 425,43	391 136,60
602	prodané služby	1 278 585,79		4 485,17		60 797,88
604	prodané zboží		642 898,20			
644	úroky	17,81				
645	kurzové zisky					
649	ostatní provozní výnosy	21 274,78		-0,02		
654	Tržby z prodeje materiálu					
682	dary	18 000,00				
691	dotace					
Výnosy celkem		1 328 643,07	840 473,84	961 885,71	35 425,43	451 934,48
HOSPODÁŘSKÝ VÝSLEDEK		-462 721,87	73 039,26	30 281,70	-58 042,64	84 195,75

Zdroj: Květné zahrady

4.2. Dotace a dary

Tabulka, níže uvedená, obsahuje přehled objemu dotací, darů a grantů, které podnik obdržel za jednotlivé roky. Poslední řádek ukazuje celkový stav těchto příjmů za všech pět let. V celkovém součtu podnik v rozmezí hodnocených pěti let obdržel 53 558 636,34 Kč.

Tabulka 11: Přehled všech dotací, darů a grantů podniku za jednotlivé roky

Rok	Provozní dotace	Provozní dary a granty	Investiční dotace	Investiční dary	Celkem
2018	9 128 868,18 Kč	376 442,62 Kč	2 695 522,00 Kč	850 000,00 Kč	13 050 832,80 Kč
2019	7 674 072,25 Kč	829 352,87 Kč	764 900,00 Kč	756 591,58 Kč	10 024 916,70 Kč
2020	8 604 404,89 Kč	308 670,08 Kč	676 630,00 Kč	-	9 589 704,97 Kč
2021	11 350 659,56 Kč	109 174,97 Kč	986 828,00 Kč	-	12 446 662,53 Kč
2022	7 894 413,22 Kč	366 106,12 Kč	186 000,00 Kč	-	8 446 519,34 Kč
Celkem	44 652 418,10 Kč	1 989 746,66 Kč	5 309 880,00 Kč	1 606 591,58 Kč	53 558 636,34 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování podle účetních závěrek Květné zahrady

Podnik na základě těchto dotací uskutečnil několik zajímavých projektů zaměřených na podporu poskytovaných sociálních služeb. Níže jsem uvedl pár těchto projektů s celkovou výší dotace.

-„**Nový start do života**“ (registrační číslo: CZ.03.1.48/0.0/0.0/16_068/0006993, doba realizace projektu: 1. září 2017 až 31. srpen 2019). Projekt podpořen částkou 5 909 375,00 Kč z finančních prostředků z Operačního programu Zaměstnanost

-„**Prostupné zaměstnávání**“ (Registrační číslo: CZ.03.2.65/0.0/0.0/16_047/0007483, doba realizace projektu: 1. leden 2018 až 31. prosinec 2019), který byl na podzim 2017 schválen a od ledna 2018 byla zahájena jeho realizace. Projekt byl podpořen částkou 4 668 750,00 Kč a spolufinancován Evropskou unií.

-„**Prostupné zaměstnávání II**“ “ (Registrační číslo: CZ.03.2.65/0.0/0.0/16_047/0014267, doba realizace projektu: 1. únor 2020 až 31. leden 2022). Projekt byl schválen a podpořen částkou 4 671 250,-Kč, také spolufinancováno Evropskou unií.

-„**Podpora sociálního začleňování vybraných cílových skupin na Poličsku**“. Projekt je financován z Operačního programu Zaměstnanost, Registrační číslo CZ.03.2.65/0.0/0.0/16_047/0015645, prioritní osa OPZ: 2 Sociální začleňování a boj s chudobou. Datum zahájení realizace projektu byl 1.6.2020, datum ukončení realizace projektu je nejpozději do: 31.12.2022. Celkové způsobilé náklady jsou 2 309 375,00 Kč za spolufinancování Evropskou unií.

-„**Internátní oddělení - Středisko výchovné péče Svitavska**“. Prostory pro internátní oddělení vybudovala Květná Zahrada v roce 2019 jen díky grantu nadace holdingu Saint Gobain, a to prostřednictvím jeho dceřiné společnosti ADFORS CZ z Litomyšle. Celkové náklady na vybudování oddělení byly asi 1,1 mil. Kč, z toho grant Nadace Saint Gobain představoval částku 0,9 mil. Kč. Zbývající finance zajistila Květná Zahrada ze svým prostředků.

PROJEKT

Rozšíření provozu sýrárny Květná Zahrada

CZ.03.02.01/00/22_024/0002373

je spolufinancován **Evropskou unií.**

Cílem projektu je rozšíření prostor a kapacity naší sýrárny/minimlékárny v Květné Zahradě, zakoupení potřebného zařízení a vybavení a zavedení nových výrobků, které jsou žádané na trhu. V rámci těchto kroků budou také zřízena 2 nová pracovní místa pro osoby z cílových skupin.

Projekt je financován z Operačního programu Zaměstnanost plus.

Obrázek 16: Probíhající projekt rozšíření sýrárny podniku Květná zahrada

Zdroj: Květná zahrada

4.3. Výnosy a náklady celkem

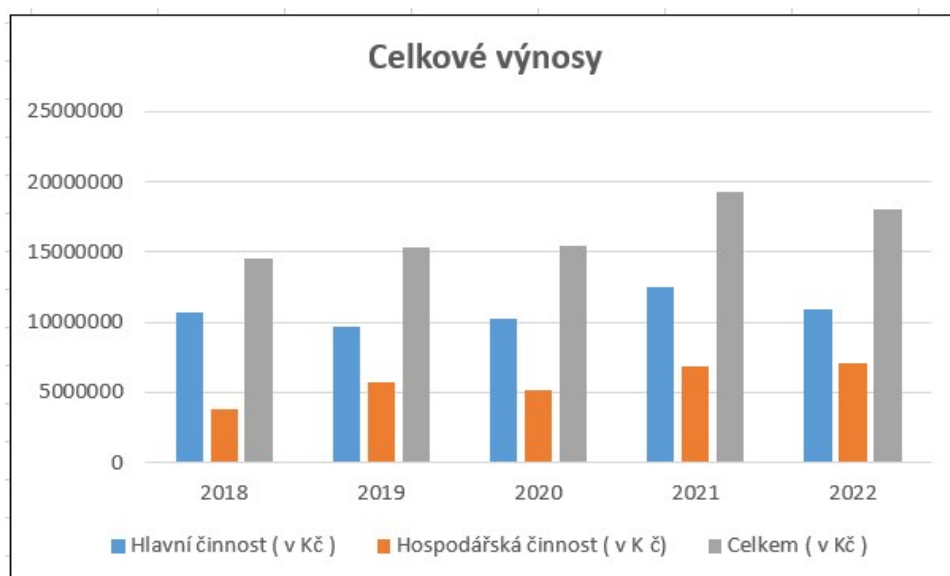
4.3.1. Výnosy

Následující tabulka se zabývá celkovými výnosy podniku Květná zahrada za posuzovaných pět let, které jsou rozděleny na dvě části. První část výnosů tvoří ve druhém sloupci „Hlavní činnost“ a druhou část ve třetím sloupci „Hospodářská činnost“. Poslední sloupec je součtem obou činností, tedy celkovými výnosy za daný rok. V grafu níže lze přehledně vidět oba druhy výnosů v poměru.

Tabulka 12: Přehled výnosů všech činností podniku za jednotlivé roky

Výnosy	Hlavní činnost	Hospodářská činnost	Celkem
2018	10 714 753 Kč	3 848 612 Kč	14 563 365 Kč
2019	9 633 236 Kč	5 733 039 Kč	15 366 275 Kč
2020	10 203 258 Kč	5 194 895 Kč	15 398 153 Kč
2021	12 460 442 Kč	6 841 766 Kč	19 302 208 Kč
2022	10 906 488 Kč	7 078 720 Kč	17 985 209 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování podle výkazů zisků a ztrát Květné zahrady

Obrázek 17: Grafické znázornění celkových výnosů podniku za jednotlivé roky

Zdroj: Vlastní zpracování

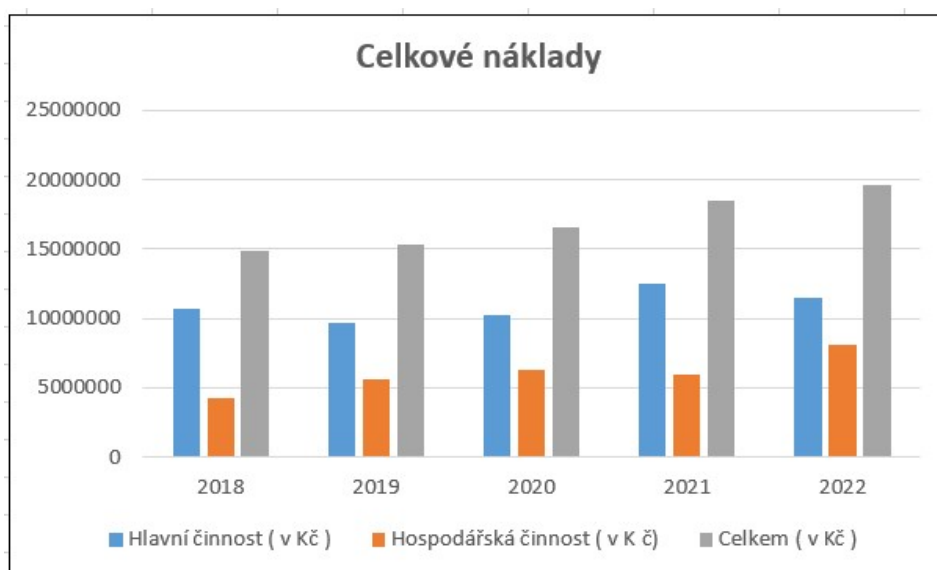
4.3.2. Náklady

Tabulka níže představuje náklady podniku za posuzovaných pět let. Stejně jako u výnosů jsou zde činnosti rozděleny na dvě skupiny. První skupinou je „Hlavní činnost“ ve druhém sloupci a druhou skupinou „Hospodářská činnost“ ve sloupci třetím. V posledním sloupci jsou obě tyto skupiny sečteny. Tvoří tedy celkové náklady podniku za daný rok. Graf pod tabulkou vyjadřuje přehledně poměr těchto dvou skupin nákladů.

Tabulka 13: Přehled nákladů všech činností podniku za jednotlivé roky

Náklady	Hlavní činnost	Hospodářská činnost	Celkem
2018	10 670 764 Kč	4 236 511 Kč	14 907 275 Kč
2019	9 658 626 Kč	5 612 950 Kč	15 271 576 Kč
2020	10 203 258 Kč	6 330 539 Kč	16 533 797 Kč
2021	12 460 442 Kč	5 973 703 Kč	18 434 145 Kč
2022	11 489 115 Kč	8 070 913 Kč	19 560 028 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování podle výkazů zisků a ztrát Květné zahrady

Obrázek 18: Grafické znázornění celkových nákladů podniku za jednotlivé roky

Zdroj: Vlastní zpracování

4.3.3. Zisk podniku

V této tabulce jsou použity data celkových výnosů a nákladů z předchozích tabulek za sledované roky. Poslední sloupec je rozdíl mezi těmito výnosy a náklady pro zjištění celkového zisku za každý daný rok. Poslední řádek sčítá všechny výnosy a náklady za všech pět let a následně je mezi těmito výsledky proveden rozdíl pro zjištění celkového zisku, tedy situace podniku z hlediska financí v hodnocených letech. V konečném výsledku se podnik ocitl v záporném hospodářském výsledku 2 091 612 Kč.

Tabulka 14: Přehled konečné finanční situace podniku za jednotlivé roky

Rok	Výnosy celkem	Náklady celkem	Zisk/ztráta
2018	14 563 365 Kč	14 907 275 Kč	-343 911 Kč
2019	15 366 275 Kč	15 271 576 Kč	94 699 Kč
2020	15 398 153 Kč	16 533 797 Kč	-1 135 644 Kč
2021	19 302 208 Kč	18 434 145 Kč	868 063 Kč
2022	17 985 209 Kč	19 560 028 Kč	-1 574 819 Kč
Celkem	82 615 209 Kč	84 706 821 Kč	-2 091 612 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování podle výkazů zisků a ztrát Květné zahrady

Důležitou příčinou pro vznik této záporné bilance byla především špatně zvolená investice do zřízení druhé sýrárny v roce 2022. Díky této investici podnik přišel přibližně o 1,3 mil. Kč. Druhým důvodem bylo promítnutí pandemie Covid-19 do provozovaných aktivit podniku. To znamenalo především hospodářské činnosti. Z celkové ztráty podniku činí přibližný odhad ztráty ve výši 550 tis. Kč pouze za ubytování. Mezi další ztráty spojené s ubytováním podnik

považuje ztrátu v kuchyni a nízkou prodejnost produktů sýrárny. V oblasti farmy nedošlo k realizaci mnoha exkurzí a celkové ztráty za tyto tři oblasti činili 200 tis. Kč. Vlivem pandemie byly uzavřeny všechny školy, proto jeden ze zaměstnanců strávil několik měsíců doma se svým dítětem, což způsobilo další ztrátu 150 tis. Kč. Poslední významná ztráta byla způsobena investičními výdaji, které se nepodařilo krýt cizími zdroji. Tuto ztrátu podnik odhadl na 200 tis. Kč. Podnik se však aktivně snaží dostat zpět do kladných čísel a rok 2023 by měl zakončit ziskem cca 0,5 mil. Kč.

5. Zhodnocení přínosů a negativ Květné zahrady

5.1. SWOT analýza podniku

Tabulka 15: SWOT analýza podniku Květná zahrada

	POMOCNÉ (k dosažení cíle)	ŠKODLIVÉ (k dosažení cíle)
VNITŘNÍ (atributy organizace)	STRENGTHS (silné stránky) <ul style="list-style-type: none"> Silné materiální zázemí (vlastní budovy, pozemky, vybavení) Know-how v oblastech všech realizovaných činností Respektovaný subjekt v regionu PK i v rámci ČR Etablování se ve více oblastech (sociální práce a služby, sociální podnikání, výchova a vzdělávání) 	WEAKNESSES (slabé stránky) <ul style="list-style-type: none"> Vysoké vytížení všech členů týmu a současně jejich malá zastupitelnost Vyšší náklady na provoz a údržbu Náročná výroba specifických produktů Občas mnoho aktivit, které je nutné buď dotáhnout do konce nebo opustit. Velké soustředění znalostí, dovedností a ochoty pracovat do osoby zakladatele
VNĚJŠÍ (atributy prostředí)	OPPORTUNITIES (příležitosti) <ul style="list-style-type: none"> Oblast sociálního podnikání v návaznosti na připravovaný zákon o integračním sociálním podniku Využití potenciálu znalostí a zkušeností, prostor a vybavení tak, aby se vytvářely synergické efekty (agroturistika, pobyty se specifickými a zajímavými programy, apod.) Získání strategického partnera pro rozvoj organizace (finanční podpora) 	THREATS (hrozby) <ul style="list-style-type: none"> Finanční nestabilita v důsledku vnějších okolností (viz COVID, energie, apod.) Nedostatek vhodných pracovníků pro realizované činnosti Velký tlak na ceny produktů a služeb (až na hranici rentability)

Zdroj: Květná zahrada

Ze SWOT analýzy vyplývá, že podnik se může opřít o kvalitní materiální zázemí a vysokou povědomost o podniku, jejichž přínosem je široké množství podporovatelů. Zaměstnanci se mohou spolehnout na zkušeného ředitele, který se neustále snaží své podřízené motivovat k lepším výsledkům, posouvat podnik k novým výzvám. Jistou výhodou je i široké spektrum aktivit, jak v oblasti sociálních služeb, tak i sociálního podnikání. Negativem je, že zaměstnanci v mnoha případech zastávají řadu pracovních pozic a lze je proto špatně nahradit. Nedostatek vhodných pracovníků se projevuje i v tomto oboru. Hlavním motorem chodu podniku je zejména osoba pana ředitele a ani zde není dostatečně budována zastupitelnost. Přes posilující význam sociálního podnikání je stále velká část finančních prostředků odkázána na dotace, granty a dary.

5.2. Dopad působení podniku na místní ekonomiku

Květná Zahrada a její činnost má pozitivní vliv na lokální ekonomiku následujícími způsoby:

- Odebírá zboží a produkty místních či lokálně působících firem.
- Využívá služby místních či lokálně působících firem.
- Zaměstnává osoby z okolí – z regionu Svitavska – a tím přináší finanční prostředky v podobě mezd, které následně zaměstnanci „utrácejí“ v místě jejich bydliště za zboží a služby.
- Účastní se setkávání s dalšími ekonomickými subjekty v regionu a podílí se na posilování vzájemné spolupráce mezi firmami, obcemi a městy a nevládním sektorem.
- Realizací projektů na podporu zaměstnanosti a zaměstnatelnosti osob, které jdou dlouhodobě mimo volný trh práce, přispívá k větší ekonomické prosperitě lokalit, ve kterých projekty realizuje (Poličko, Moravská Třebová).

Závěr

První část práce se věnuje teoretické části týkající se sociální ekonomiky a sociálního podnikání. Nejdříve je uvedena charakteristika sociální ekonomiky. Poté jsou vysvětleny základní pojmy, které se pojí se sociálním podnikáním. Následuje popis sociálního podnikání v jednotlivých regionech, zemích. Podrobně popsány jsou jednotlivé právní formy sociálního podnikání a jejich zastoupení v České republice. V práci je také popsáno jaké typy znevýhodněných skupin osob tyto podniky zaměstnávají a v závěru první části jsou rozebrány hlavní zdroje financování těchto sociálních podniků.

Druhá část práce se zabývá konkrétním sociálním ústavem Květná zahrada. Cílem bylo zhodnotit ekonomickou situaci tohoto podniku a zjistit jaký má dopad na místní ekonomiku. Činnosti v podniku se dělí na oblast hlavní (sociální služby) a oblast hospodářskou (sociální podnikání). První analyzovanou částí byly jednotlivé hospodářské činnosti podniku spadající do oblasti sociálního podnikání. U těchto činností bylo hodnoceno jaký zisk/ztrátu vykazují za hodnocené roky 2018-2022. Bylo zjištěno, že kiosky a ubytování celkově vykazují zisk, ale oblasti jako sýrárna, zpracovna ovoce, kuchyň a farma jsou ve ztrátě. Dalším cílem bylo porovnat veškeré výnosy a náklady podniku Květná zahrada. Na základě šetření bylo zjištěno, že za posuzovaných pět let byla celková bilance podniku v záporném čísle přibližně 2 mil. Kč, tato ztráta je kryta čerpáním finančních prostředků z kontokorentního úvěru. Bylo to především kvůli špatně zvolené investici v roce 2022 a pandemii Covid-19 v roce 2020, podrobněji bylo zhodnoceno u jednotlivých činností. Vzhledem k rozsahu činností, které podnik Květná zahrada provozuje, hodnotí vedení tento stav za vcelku pozitivní. Přínosem sociálního podnikání pro ústav Květná zahrada není primárně kladný hospodářský výsledek, ale zejména získávání možností pracovního uplatnění osob ze znevýhodněných skupin, pro které poskytuje podnik Květná zahrada své sociální služby. Přesto se podnik nyní snaží tyto čísla dostat do kladných hodnot a rok 2023 by měl přinést zisk. Součástí hodnocení podniku je i přehled objemu získaných investičních dotací a darů za sledované období, díky kterým Květná zahrada dokázala za uvedené roky významně posílit své možnosti v oblasti sociálního podnikání. Zejména modernizovat své provozy a rozšířit ubytovací kapacity.

Na základě všech zde uvedených informací, přehledů a analýz můžeme říci, že podnik Květná zahrada svým rozsahem a zaměřením služeb v oblasti sociální pomoci je odlišný od většiny klasických sociálních podniků, které se zaměřují převážně na podporu zaměstnanosti zdravotně znevýhodněných skupin obyvatel, v této oblasti je „jedinečný“. Jak bylo již řečeno, oblast sociálního podnikání tvoří, důležitou, ale stále poměrně malou část činností, které

Květná zahrada poskytuje, a tak daní za tuto jedinečnost je bohužel její velmi významná závislost na podpoře okolních obcí, krajů, státních institucí, grantů, darů, projektů financovaných z prostředků EU a mnoha dalších veřejných i soukromých zdrojů. Úspěšnost v získávání těchto prostředků pak významně ovlivňuje její chod, rozvoj, ale i pád.

Příkladem známějšího typu sociálního podniku, který bych pro porovnání zmínil, je chráněná dílna STEPA TRADE,s.r.o z Lanškrouna, která byla založena v roce 2003 společností STEPA,s.r.o. Právě s touto firmou jsem měl možnost se již dříve seznámit v rámci své brigádnické činnosti v době studia. Chráněná dílna STEPA TRADE, s.r.o zaměstnává výhradně zdravotně znevýhodněné osoby a svou činnost zaměřuje na služby v oblasti kompletací, balení, formátování papíru a dalších služeb. Většina těchto ekonomicky málo zajímavých činností do roku 2003 byla provozována samotnou firmou STEPA,s.r.o., S ohledem na vysokou náročnost na manuální práci, byť fyzicky lehkou, bylo rozumným řešením založení chráněné dílny STEPA TRADE,s.r.o, za využití státní podpory na zřízení těchto pracovních míst i jejich provozování a tím zachování ekonomické rentability řady činností, zejména pak při plné podpoře materiálové, finanční i řídicí své mateřské firmy STEPA,s.r.o. Výrobky a služby, za normálních okolností prodělečné, se posunuly do kladných hodnot zejména z důvodu úspor na mzdách. Společnost STEPA,s.r.o si tímto zachovala rozsah své činnosti při zachování ekonomické rentability a současně podpořila zdravotně znevýhodněné osoby z okolí města Lanškroun.

Rozdílnost těchto dvou sociálních podniků je výrazná už v důvodu jejich vzniku, v oblasti sociálních služeb, v zaměření na cílové skupiny znevýhodněných obyvatel, v provozované činnosti, ale hlavně ve svém poslání. Chráněná dílna STEPA TRADE,s.r.o. pro svého zakladatele, společnost STEPA,s.r.o., přináší ekonomický přínos v podobě dosažení rentabilní výroby u činností, kterých by se jinak musela vzdát. Díky společnosti STEPA,s.r.o má vysokou ekonomickou podporu a dobře tím dokáže reagovat na nepříznivé jevy. Naopak Květná zahrada byla založena za účelem pomáhat v oblasti sociálních služeb, sociální podnikání je pouze její částí a tak je významně odkázána na již výše uvedenou podporu ze strany jiných subjektů, tím je mnohem více náchylná na vnější podněty.

Na základě všech získaných poznatků o ústavu Květná zahrada, bych si závěrem dovolil pár doporučení do dalších let jeho působení. Významnou roli úspěchu v každém podnikání hrají zaměstnanci, finanční zdroje a dobrý produkt. Proto bych určitě doporučil budovat vedení ústavu Květná zahrada silný tým pracovníků, zaškolených, dobře motivovaných a zkušených.

Toto doporučení platí i pro pozici pana ředitele, jak jsem ho mohl poznat, je tím hlavním motorem celého projektu Květná zahrada a bylo by jistě dobré si začít vychovávat svého, stejně nadšeného, nástupce. Z pohledu finančních prostředků je vidět růst zdrojů ze sociálního podnikání, to je dobře a zde bych se jistě zaměřil na jeho další posilování. U provozovaných aktivit bych už dále asi velmi opatrně volil nové, mnoho činností může vést k jejich problematickému zvládnutí a místo přínosu mohou být přítěží. Tímto přeji pracovníkům ústavu Květná zahrada mnoho úspěchů do dalších let v jejich záslužné práci.

Seznam použité literatury

1. DOHNALOVÁ, Marie. Sociální ekonomika - vybrané otázky [online]. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2009, aktualizováno 7. 1. 2013 [cit. 10. 6. 2016]. 92 str. ISBN 978-80-7416-052-3. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_305.pdf.
2. Dohnalová, M. & Korimová, G. (2016). Sociální ekonomika a sociální podnikání v ČR. Fórum sociální politiky, [online]1/10, Dostupné z: <https://www.rilsa.cz/clanek/socialni-ekonomikaa-socialni-podnikani-v-ceske-republice/>
3. Evropský hospodářský a sociální výbor. (2017). Nedávný vývoj sociální ekonomiky v Evropské unii: Shrnutí.[online] Dostupné z: <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe04-17-876-cs-n.pdf>
4. MATOUŠEK, Oldřich a kol. Strategie a postupy v sociální práci. Praha: Portál, 2022. ISBN 978-80-262-1952-1.
5. BOUKAL, Petr a kol., Fundraising pro neziskové organizace. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4487-2.
6. Pešatová, V. (2019a) Co Je sociální Podnik a jaké jsou Jeho Principy?, Baby Office. Dostupné z: <https://www.babyoffice.cz/co-je-socialni-podnik-a-jake-jsou-jeho-principy/> (Aktualizováno: 18.4. 2024).
7. Mybiz.htgetrid. Vlastní Zdroje Financování Podniku: Struktura A Použití (2017a)[online].Dostupné z: <https://mybiz.htgetrid.com/cs/sobstvennyie-istochniki-sredstv-predpriyatiya-struktura-i-ispolzovanie.htmlecoratex.biz/bsn/cs/sobstvennyie-istochniki-sredstv-predpriyatiya-struktura-i-ispolzovanie.html> (Aktualizováno: 18.4.2024).
8. KURKOVÁ, Gabriela, Petra FRANCOVÁ a Daniela BEDNÁRIKOVÁ. MANUÁL: Jak založit sociální podnik [online]. 3. rozšířené vydání. Praha, 2015 [cit. 2023-04-02]. ISBN 978-80-260-7401-4. Dostupné z: <https://ceske-socialni-podnikani.cz/socialnipodnikani/ke-stazeni/studie-a-publikace/2778-publik>
9. . FRANCOVÁ, P., KURKOVÁ, G., 2012. MANUÁL: Jak založit sociální podnik [online]. Praha: P3 - People, Planet, Profit, o. p. s. 44 s. [cit. 2018-11-23]. ISBN 978-80-260-4042-2. Dostupné z: https://www.ceske-socialnipodnikani.cz/images/pdf/Manual_Jak_zalozit_socialni_podnik_P3_u.pdf
10. . EHSV, 2017. Nedávný vývoj sociální ekonomiky v Evropské unii [online]. Evropská unie. 25 s. [cit. 2018-28-11]. doi:10.2864/659700. Dostupné z: <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-04-17-876-cs-n.pdf>

11. MIAO, X., ZHANG, S., 2011. Comparative study of social enterprise and social entrepreneur among European countries, United States and China. *Interdisciplinary Studies Journal* [databáze]. 1(2), 13-18. ISSN 1799-2702.
12. EUROPEAN COMMISSION, 2018. Social economy in the EU [online]. [cit. 2018-11-25]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy_en 17.
- FOKUS TÁBOR, 2019. O našem spolku [online]. [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: <http://www.fokustabor.cz/o-nas>
13. PROCHÁZKA, J. et al., 2016. Ekonomická demokracie: teorie a praxe. Praha: KSLP - Česká společnost pro zaměstnaneckou participaci, z. s. 199 s. ISBN 978- 80-270-0805-6.
14. DOHNALOVÁ, M. et al., 2012. Sociální ekonomika, sociální podnikání: podnikání pro každého. Praha: WoltersKluwer ČR. 132 s. ISBN 978-80-7357-269-3
15. ZHAO, M., 2012. The Social Enterprise Emerges in China. *Stanford Social Innovation Review* [databáze]. 10 (2), 30-35. ISSN 15427099.
16. BRITISH COUNCIL, 2018. The state of social enterprise in Kenya [online]. [cit. 2018-11-25]. Dostupné z: http://sewfonline.com/wpcontent/uploads/2018/09/state_of_social_enterprise_in_kenya_a_british_council_final.pdf
17. Němcová, Lidmila. a kol. Vybrané kapitoly z českého družstevnictví. Praha: Družstevní asociace ČR, 2001. str. 30 ISBN 80-238-7912-X
18. Lašťovka, Marek. Lašťovková, Barbora. Rataj, Tomáš. Ratajová, Jana. Třikač, Josef. Pražské spolky: Soupis pražských spolků na základě úředních evidencí z let 1895-1990. Praha: Skriptorium, 1998. ISBN 80-902151- 9-X
19. Vencovský, František. Dějiny českého ekonomického myšlení: Do roku 1948. Brno: Nadace Universitas Masarykiana - Nakladatelství Georgetown - Nakladatelství a vydavatelství NAUMA - Masarykova univerzita v Brně, 1997. (str. 208) ISBN: 8021016248
20. Kolektív autorov: Čítanka pre neziskové organizácie. 2. vyd. Bratislava: 2002. ISBN 80-968095-5-5
21. Němcová, Lidmila. a kol. Vybrané kapitoly z českého družstevnictví. Praha: Družstevní asociace ČR, 2001. str. 30 ISBN 80-238-7912-X

22. DOHNALOVÁ, Marie a Ladislav PRŮŠA. Sociální ekonomika. Praha: WoltersKluwer Česká republika, 2011. str. 23 ISBN 978-80-7357-573-1.
23. BEDNÁRIKOVÁ, Daniela a Petra FRANCOVÁ. Studie infrastruktury sociální ekonomiky v ČR: plná verze. Praha: Nová ekonomika, 2011. ISBN 978-80-260-0934-4.
24. DOHNALOVÁ, Marie. Sociální ekonomika v evropském kontextu. 1.vyd. Brno:CERM, 2006. str 130. ISBN 80-7204-428-3.
25. FRANCOVÁ, P.,FRAŇKOVÁ, E.,2022. Vyhodnocení dotazníkového šetření sociálních podniků v ČR. [online] Dostupné z: https://ceske-socialni-podnikani.cz/images/pdf/Vyhodnoceni_dotaznikoveho_setreni_2022_web.pdf
26. DOHNALOVÁ, Marie. Sociální ekonomika, sociální podnikání: podnikání pro každého. Praha: WoltersKluwer Česká republika, 2012, str. 113 ISBN 978-80-7357-269-3.
27. DOHNALOVÁ, Marie. Sociální ekonomika - vybrané otázky 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2009. Str 38. ISBN 978-80-7416-052-3.
28. SVEJKOVSKÝ, Jaroslav; DEVEROVÁ, Lenka, a kol. Právnícké osoby v novém občanském zákoníku. Komentář. Praha : C. H. Beck, 2013. Str. 190 ISBN 978-80-7400-445-2.
29. HENDRYCH, Dušan a Josef FIALA. Právnícký slovník. 3. podstatně rozš. vyd. Praha: CH. Beck, 2009. ISBN 9788074000591.
30. SYROVÁTKOVÁ, Jaroslava. Sociální podnikání: podnikání pro každého. Vyd. 1. V Liberci: Technická univerzita, 2010, ISBN 978-80-7372-683-6.
31. ČESKO. Část 3 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010- 2016 [cit. 15. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435#cast3>
32. NOVOTNÝ, J. A KOL. Ekonomika a řízení neziskových organizací, zejména nevládních organizací. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2006, str. 113.
33. REKTOŘÍK, J. A KOL. Organizace neziskového sektoru, základy ekonomiky, teorie a řízení. 2. vyd. Praha: Ekopress, s.r.o., 2007, str. 94-95

34. Sociální podnikání – Květná Zahrada, z. ú. (n.d.). Dostupné z:
<https://www.kvetnazahrada.cz/socialni-podnikani/>